

a. 13729.

Nr. 1850

Otsatalu õnneuputus

Tavet Mutsu Teaterkirjastus Tallinnas

Otsatalu õnneuputus

Kolmewaatuslik külakomöödia

Aineil P. Luide

Tegelased

Madu Allik — Otsatalu noor peremees.

Kesa }
 Wõsa } ta linnasõbrad

Maia Loor — noor lest linnast.

Haamer — külapuusepp.

Raudpea — Otsatalu postikoha rentnik.

Kati — Raudpea naise õetütar.

Mogri — notar.

Mats }
 Maali } teenijad Otsatalus.

Aeg: olewik. Koht: Otsatalu talu.

Tegewustik sünnib Otsatalu õuel.

Tähelepanu!

Näidendi ettekandmiseks saab Lawet Mutsu teatriraamatukogust mänguloo ja tegelastele wastaw arv raamatuid. Samuti on ka saadawal „Mängujuht“, milline toob täpse rekwisiitide loetelu, efektide, tüüpide ja kostüümide kirjelduse, näpunäiteid lawastamiseks ja lawaplani.

ENSV
Riiklik Avarus-
Reamatukogu

453 439

Sisujeletus

„Ostjatalu õnneuputus“ — see on külajant. Sellisena on tal teraw humoorne siisu ja väga energiline ja kiiretempoline sündmustik. Ta mõjub seepärast elujõuliselt ja värskendawalt praeguseaja murerikkail ja hallidel päewadel.

Näidendi süssee on puhtjandiline: noorperemees läheb katlema külapuusepaga jõekaldal — mõlemad kukuwad jõkke. Noorperemees pääseb, kuid peab end nüüd puusepa roimariks ja hoiab end paos. Aga ka puusepp pääseb ja toimib samuti. Kuidas nüüd kadund pere-mehe testament awatakse, kuidas sõbrad teda tema enda kuuldes taga räägiwad, kuidas ta ise walehabemes nende hulgas liigub ja kuidas ta oluforra tõttu wiimaks õnnelikuks peigmeheks saab — kõik see on tõesti toodud väga wärwikalt ja elawalt.

Tegelastearwult kui ka dekoratsioonelt wähenõudlik, on näidend maiuspalaks wäifelawadele.

**Räesolewa pääraamatu kui ka osade
ärakirjutamine on keelatud.**

Esimene waatus

Dtšatalu õu.

Cesriide kerkimisel kostub elumajast lärmi, klaaside kõlminat ja jutukõma. Noor rikas peremees peab oma sünnipäewa.

Wasakult tulewad õuele **Mats ja Maali** süled täis wiina- ja weinipudeleid.

Mats. So — wiime selle kupaatuse weel teistele liisaks ja ega need weel wiimasteks jae. Kui sarnased linnasaksjad kord hoogu jatuwad, siis algab uputus. Ma ütlen sulle — päris kahju on mul, et meie peremees niisuguste linna untsantsakute sekka on sattund! (Paneb pudelid lauale.)

Maali. Wõi weel! Tea mis see meie peremees ise parem on! Wõtab aga ka parajad peatäied teine. (Paneb ka pudelid lauale.)

Mats. Olgu ta kuidas on, aga ta ei kaota sellejuures vähemalt mõistust. Seda saan ma jellest aru, et ta juua täis peaga minu wastu palju sandim on.

Maali. Nii nagu meie rentnik wana Raudpea ütleb: temal on purustatud waim, see lasseb wiinawingu läbi, nii et pähe midagi peatama ei jae.

Mats. Olgu ta kuidas on, aga see ei lähe sinule ega ka minule korda. Parema wiini pudelid tuppa. Sina ära topi oma nina sinna, kus tarwis pole. Mine parem oma töö juure tagasi.

Maali (wasakule ära). Nagu ma sinna wurdede hulka minna tahaks!

Mats (endamis). Purustatud waim, kui inimesel raha taskud täis! Päh! Raiste rumalus! Purustatud peaju on tal. Raha taskud täis, aga talu on ripakil. (Waatab ringi.) Kuhu aga waatab, säääl. . . (Silmas tästpuid.) Nojah — säääl ta on — (ligineb tästpuudele) kuramuse pihtra — ifka on jõekaldakäsiipuu weel pa-

randamata. Kufub weel keegi alla jõkke! (Torisedes.) Ega ei aita, pean selle töö ise ära tegema, sarwik söögu!

Haamer (wasakult, latt õlal, haamer käes, naelakast kaenas). Puh, paganat, päris weele wõttis otsa! (Pühib higi.)

Mats. No see on kena, et tulid. Mõtlesin juba, et ei tulegi.

Haamer. Juba tühjade kätega annab Kuusknõm-
melt siia oma kõwa tunni tee, mis siis weel, kui sul
käed kraami täis ja kui weel tee peal paari kohta pead
sisse käänama.

Mats. Olgu ta nüüd kuidas ta on, aga see „sisse-
käänamine“ on minulgi mõne hea tunni nahka pannud.

Haamer. Aga nüüd on see käsipuu ka warsti
paigal! (Astub käsipuu juure ja korraldab wanu käsipuid.)

Mats. Waata aga ette, et peadpidi alla jõkke ei
kuku!

Haamer. Suurt lusti mul just pole selleks. Mul
ajab juba wette waatamine hirmu peale. Wiina klaasi
waatan ma näiteks parema meelega. (Sakkab haamriga
meisterdama.) Nüüd lähleb lahti!

Mats. Pea, pea — kurat wõtku — jäta järele.
Tead ju — peremehel on sünnipäew ja tal on külalised!

Haamer. So. Kas sa arwad, et ma latid pigiga
paigale saan panna?!

Mats. Siis pärast!

Haamer. Olgu siis pärast! (Paneb käsipuud maha,
tuleb esiplaanile. Majast kuulduwad lärmitsemised ja „hurraa“
ning „elagu“ hüüded.)

Mats. Tuleb hoolitseda, et jooft lauvalt ei lõpeks.
(Majja ära.)

Haamer (piilub ufse prao wahelt talle järele). Mõ-
nus elamine on noorel Allikal. Aga kui pea poleks
minustki wõind rahamees saada. Palju siis seal puudu
oleks jäänd — oleks mul ristas onu olnud, kes mulle

tereka päranduse oleks jätnud, siis oleks ma kah rikas olnud. Võib olla oleks ma veel rikkam olnud kui Allikas, kui mu onu Allikast rikkam oleks olnud. No muidugi, kurat wõtku! (Piilub wõtmeaugust sisse.)

Rati (noor meeldiw talutüdrut tuleb wasakult). Kusagilt pean ma härra Allika ometi kätte saama. (Märkab Haamert.) Na — keda ma näen, see on ju härra Haamer, puusepa härra!

Haamer. Waata aga — wõi wäikene Rati preili. No tere, tere! Mida mu wana sõber Raudpea ka teeb?

Rati. Hirmus pahane on ta teie peale. Juba hull aega pole te teda käind vaatamas.

Haamer. Aga kuidas siis teie siia saite, preili Rati? Toote muidugi Allikale rendiraha?

Rati. Pean ma siis alati ikka onu käjul wäljas olema? Kas mul endal siis asja ei wõi olla?

Haamer. Muidugi, muidugi, miks mitte?!

Rati. Rahasse puutub asi siiski, seda arwasite õieti. Härra Allika isa on nimelt minu ristija.

Haamer. Ahaa!

Rati. Kui isa juri, olime meie emakesega nagu linnud õjal. Ema oli haiglane ja lebas tihti woodis. Kui ta lõpulikult haigeks jäi, ei jäänd mul muud nõu üle, kui tulin oma ristija juure, ja laenasin temalt 75 krooni. Nüüd ei wõta härra Allik enam raha tagasi. Ta naerab, kui ma tagasimakjust kõnelen. Aga surmawoodil töötasin ma emale õige hoolas ja kofkuhoidlik olla ning wõlatafu mitte unustada. Ja seda töotust olen ma ka pidand. Pärast ema surma tulin ma onu Raudpea juure teenima. Ma olen kõik need aastad hoolvasti tööd teind ja kofku hoidnud. Ja nüüd olen ma siin, et oma wõlga härra Allikale ära anda.

Haamer. Teie olete hirmus tragi tüdruk, preili Rati! (Dhtab.) Jaah, ega meil ole kerge kellegil! Ega minugi elu pole mulle alati jile olnud. Näe, ma armusin aastaid tagasi nimelt ühte kübarategijasje. Sellest

on juba ligi 2 aastat möödas. See oli üks väga süütu tütarlaps ja väga n. ö. „küüritud hing.“

Kati (hea südamlitu ironiaga). Noh, see „küüris“ teid muidugi ka korralikult?

Haamer. Öigus, Kati preili! Pärts põhjalikult! Mäti piinas ta mind palwega — ma pidawat teda kübarategija juure õppima panema. Noh, seda ma siis ka tegingi. Nõnda sai mu Maiast wäljaõppind kübarategija. Siis suri wana kübarategija. Rahu tema põrmule! — Pulmaplaanid istusid meil kahel juba ammugi peas — seal see siis juhtuski, et Maia mind nuruma hakkas — ostku aga mina kübaraäri temale. 500 krooni makswat ja nii ja naa. Noh — poole raha maksin kohe wälja, poole jäin wõlga ja nõnda oli minu Maia kübaraäri omanik. Juba oli pulmapäewgi kindlaks määratud, aga seal forraga — (Dhtab.)

Kati. Waene Haamri härra! Ega ta omeli ära ei surnud?

Haamer. Juhtus weel hullematki! Pulmapäew oli kindlaks määratud, mõrsja kleit walmis, minu sinine koduwillane ülikond wärskelt ümberpööratud. Isegi pulmaõlled ja wiinad walmis toodud.

Kati (troostides). Waene Haamer. Ja siis?

Haamer. Päew enne pulmi lähen ma tema juure, teda ei ole kodus!

Kati. Wälja sõitnud?

Haamer. Wõi weel! Warwast lastnud oli ta! Ma otsisin teda kõik nurgad läbi, kuulutasin küll „Päewalehes“, küll „Rahwalehes“, küll „Kosjalehes“, kõik asjata! Ma olin leff ja jäin leseks.

Kati (ohkab südamest). Jah, mis inimene kõik oma elus peab unustama!

Haamer. Oh ei — see lugu ei unune mul iialgi! Ja teate, mispäraist? Ma tean, et minu Maia minu juurest ise ära ei põgenend. Ei! Liig hea oli ta selleks.

Aga tema rööwiti! Meelitati ära! Ta oli ilus naine ja ta meeldis paljudele. Keegi hoiab minu Maia oma wõimuses!

Kati. Kui hirmus!

Haamer. Muidugi! Aga ega ma enne järele ei jäta ka, kui teda jälle leiab! Tingimata ei jäta!

Mats (tuleb majast). Ruumile maad! Tehke et siit kiiresti kaote! Külalised tulewad aeda! Koristame meie nüüd endi fondid.

Kati. Kas härra Allikas ise ka siia tuleb!

Mats. Muidugi teada.

Kati. Siis ma ootan.

Mats. Kus sellega, Kati preili. See ei lähe. Jalutage seni aias. Küll pärast siis. . .

Haamer. Kas mina oma kaitsepuu kah pärast?

Mats. Jah-jah, minge juba!

Haamer. Tubli, lähme siis, Kati preili! (Wõtab ta käe.) Aga oma Maia wangishoidja otsin ma üles ja löön ta lotši nagu plekkämbri.

Kati. Ai-ai, ärge siis mind pigistage!

Haamer. Ärge pahaks pange, Kati preili. On silmapilke, kus minus ärkab puusepp ja siis ei ole enam märkigi järel sellest, et ma kord kübarategija olin. (Katiga wärsatule ära.)

(Majast kostub jutukõmin.)

Allik ja Kesa (tulewad majast, üksteise käe alt kinni hoides. Mõlemad on tublisti wiinastand).

Kesa (on üliõpilastüüp, noor terglane elumees).

Allik (noormes, kuid hulga lihtsam ja maamehestikum). Pea kinni, sõber Kesa, siin on weidi jahedam kui toas.

Kesa. Tehlud. Beame siis siin kinni.

Allik. Mul on kõigest kõrini. Ei taha enam kaine olla, aga ei taha juua ka! Glada pole mõnu minu sugusel.

Kesa. Monoh, ära tee pattu, wennas!

Alilik. Sa ära räägi, sõber Kesa, pea parem pudruauk. Mis sinul wiga. Sa oled linnamees. Teed tööpäewa õhtule, lähed Kadriorgu kurameerima wõi istud wihmase ilmaga kusagil kohwikus. Sa oled igapäew härrasmees. Aga mina? Mina? Mina näen hommikust hiliõhtuni waewa siin talupõldude wahel, rühjan nagu weoloom, käed rakkus ja elurõõm kadund. Mul ei ole tahet millegiks: oma waba aja magan ma maha, see on mu elu. Ei ole siin naisti, ei ole siin waheldust.

Kesa. Aga põllumees on põline rikas!

Alilik. Seda te arwate jah! Aga needki ajad on möödas, kus põllumees põline rikas oli. Ma ütlen sulle: ainukeseks lõbuks on mul joomingud sõprade hulgas.

Kesa. Ja sõpru sul on. Nende puudumise üle ei tohi sa kaewata.

Alilik (muigab). Ja — sõpru mul on! Nende osawõtt saab mulle siis osaks, kui nad minu juures joowad ja sööwad. Jaa — nad wõiwad minu üle tõesti kadedad olla. Rahju aga, et ma ise enda üle kade ei ole.

Wõsa (samuti nohastand, Kesa sarnane tüüp, tuleb majast). No mis on, sõbrad, armsad inimesed. Raote kambast ja tulete siia norutama. Tulge ja jooge meiega ühes!

Alilik. Ei taha juua. Ei taha midagi! (Lööb käega.) Elutüdimus, nagu öeldakse.

Wõsa. Peaksid noore naise wõtma, küll siis elutüdimus kaob.

Alilik. Müüd leidsid Ameerika. Abielu? Mis on selles uut? Walin ma mõistlikult, siis on juba tuhanded enne mind mõistlikult walind, walin rumalasti, siis on seda teind juba miljonid!

Maali (tuleb wasakult). Keegi proua Voor tahab peremehe jutule.

Alilik (naeratab). Näete, meelelahutus parajal silmapilgul.

Kesa. Kes ta on?

Maali. Ma ei tunne, kuid ta ütleb enese olevat siit lähedalt juwilast.

Alilik. Tore, palu ta siia.

Maali. Silmapilk, peremees.

Alilik (mõttes, tabatud). Pea! Sa küsi enne, kas ta on abielus või wallaline.

Maali. Hea küll, peremees. (Wasaule ära.)

Wõsa. Mis sul siis kawatsusel on, kulla Madu?

Alilik (joomari kindlusega laialt). Eimene naine, kes mulle wastu juhtub — ma kolin ta ära!

Kesa. Oled sa hull!

Wõsa. Mäga end enne hästi wälja, sa oled joobnud.

Alilik. Slus või inetu, hea või furi, noor või wana. . .

Kesa. Bagana pihta, see on aga algupärane!

Wõsa. Kui kaineks saad, kufud minestusse!

Alilik. Jätke mind parem üksi, sõbrad. Kui ma midagi kord olen ette wõtnud, siis wiin ma selle ka läbi.

Kesa. Purjus inimese tujud!

Wõsa. Lähme, sõber Kesa, weidi aeda jalutama.
(Mõlemad paremale aeda ära.)

Alilik (üksi). Täna teen ma rumalusi. Aga rumalused on mõnikord päris kenad, panewad were kiiremalt woolama.

Door (meeldiw naine, aastailt umbes 30 ümber weidi kofeteeriw, märgata lohe, et linnast, tuleb Maali saatel wasakult).

Maali (tasa Alilikale). Lesk neh!

Alilik (Doorile). Armuline proua!

Door. Ah, wabandage, härra Alilik!

III k. Palun, palun, olen teie käsutuses! (Kõrwale.)
Päris meeldiw asjakene!

Loor. Andestage, et ma teid teie pidupäewal julgesin tülitada, kuid olen seltskonna teenistuses ja kärsitu ootama paremat aega. Ma olen nimelt Tallinnast ja tulin teie külla oma õe juure suwitama. Siin aga waliti mind kohe Naisseeltsi pidutoimkonda ja mulle jäi ülesandeks inimesi wõita ning wõimalikult rohkem eelmüügil pileteid läbi müüa. Ja nüüd julgen ma teilegi üht meie, õigem küll teie, Naisseeltsi peo piletit pakkuda.

III k. Mii. Teie olete siis Tallinnast. Ja teie mees?

Loor. Olen temast õnnelikult juba mitu aastat lahus

III k. So. Tähendab õnnetu abielu. (Loor nitutab pead.) Mis ametmees teie abikaas oli?

Loor. Unistaja. Tallinnas oli tal kübaraäri.

III k. Nõnda. Aga meie jutt kaldub pidust kõrwale.

Loor. Nõnda jah, härra III k. Ma walisin selles just pidupäewa, et teile üht piletit pakkuda. (Matab III kule pileti.)

III k. Hind üks kroon. Hm! Mul pole kahjuks peenemat kui kahetrooniline. Seepärast peate leppima kahetroonilisega, proua Loor. Laske see ülejäänd osa kuhu ise paremaks arwate, kas naistekaitsele wõi loomakaitsele. . .

Loor (healmeele). Härra III k! Teie suuremeelsus, ma lihtsalt ei oska seda iseloomustada ega kiitagi. Nüüd muidugi ei taha ma teid teie pidupäewal kauem tülitada. Tänan teid weel kord südamest ja palun wäga wabandust. (Seatub minetule.)

III k (tes teda wõlutult silmitjes). Üks hetk, armuline proua. Teid nähes on minus walmind üks wõitmatult waimustaw plaan. Ütelge mulle üht. . .

Loor (uudishimulikult wahete). Palun. . . ?

Alli. Kui ma näiteks pidukorraldaja ära kosin, kuulun ma siis pidul auwõõraste hulka?

Loor. Wabandage, ma ei saa aru. . .

Alli. Ma ütlen arusaadavamalt, kui tohin.

Loor. Kui see nii peab olema, palun!

Alli. Olen wõlutud teist ja ei kohku tagasi mõttest — teie kätt paluda!

Loor. Aga härra Alli, sarnane nali. . .

Alli. See nali on päris tõsi!

Loor. Aga mis peab see siis tähendama?

Alli. On selles siis midagi imelikku?! Ma otsustasin abielluda ja tõmbajin mõttes liisku, et teada saada kellega nimelt. Siis langes teie peale.

Loor. Aga. . .

Alli. Ma olen jia külla nagu maetud. Mul on igaw. Mul pole siin inimest, kellele pühendada oma wabad silmapilgud. Et oma elu wärskendada, otsustasin ma abielluda. Ma armusin teisse juba esimesel silmapilgul. Andke mulle oma käsi, ma palun!

Loor (rõõmuga). Olen ma mõistuse kaotand, wõi näen ma und?!

Alli. Wälja oma jaa sõnaga, proua Loor. Ma tunnen, kuidas mu süda jälle kärsitumalt lööb. Ma tohin ju ometi loota? Tohin ma teie lese põlwe eest loori ära tõmmata?

Loor (teeseldud häbelikkusega). Aga härra Alli, see tuli kõik nii äkki, enne palun ma. . .

Alli. Mõistan. Te tahate aega järelmõtlemiseks. Hüwa, nagu soowite.

Kati (tuleb aiast paremalt). Na — lõpuks ford ometi! Siin te oletegi, härra Alli. Ja mina otsin teid terve talu läbi! Kõik käijwad aga oodata!

Alli. Taewafene, see on ju wäikene Kati preili! Tere, mu wäikene!

Kati. Jah, härra Allik. Rõigepaalt aga palju terwisi minu tädimehelt Raudpaalt.

Allik. Palju tänu, armas laps, palju tänu, kuid kahjuks pole mul praegu rohkem aega sinuga lobisemiseks, sest nagu näed. . . (Sutab Loori.)

Loor. Jaa — minge parem, mu armas laps, härra Allikul on tõesti praegu wähe aega.

Kati. Aga minu jutt on õige lühikene: ma tulen oma wõlga tasuma. Teate see, mida meile emaga kord laenasite.

Allik. Pärast, pärast, mul pole praegu aega. (Loorile.) Ma annan teile mõtlemise aega, aga mitte rohkem kui weerand tundi.

Loor. Mis jõuaksin ma weerand tunniga mõtelda. Siieti polegi siin ka midagi mõtelda, ma wõiksin otsustada praegu. . .

Allik. Pidage, pidage! Ärge ütelge weel! Mul meeldib oodata. Teie ilusast suust „ja“ sõna oodata, see ajab were kihama, see on taewalik õndsus ise. Nii siis weerand tunni pärast, mu ingel. Ma loen sekkundeid, weri tungib mu südamesse, mu pea mühiseb, oo! (Ruttu majja ära.)

Loor (endamisi). Milline õnn! Mu jumal — kui ta aga oma otsust ei muuda. Riisugune rikas ja haritud talupoeg on kosjalugudes wäga ettewaatlik ja mõtleb kergesti ümber.

Kati. Hüwa, kui ta ära läks, siis ootan ma seni siin, kui ta tagasi tuleb. (Shtub.) Raha ma koju tagasi ometi ei wii!

Loor. Tema ei nõudnud wõla tasumist ja teie toote wõla siiski ära? (Endale.) Smelikke asju sünnib siin talus.

Kati. Aga muidugi. Kui ma wõlga olen, pean ma ka maksma. (Läheneb taja Loorile.) Teie olete nii sõbralik mu wastu, lubage, et ma midagi küsin. See on

ehk küll rumal minu poolt. Aga — (Aralt.) Sain ma dieti aru, härra Allik kawatseb abielluda?

Loor (uhkelt). Jah!

Kati (weidi kurwalt). Tõesti? Ta abiellub — ja kellega?

Loor (möödub temast uhkelt). Minuga!

Kati (sõsemist erutust varjates). Teiega? So! Eks ole tõsi — te ometi armastate teda? Ta on väga hea mees ja tal ei puudu siin ilmas midagi muud, kui üks truu hing, kes teda tõsiselt armastaks.

Loor (pikkawalt). So. Ja milleks teie siin oma nina püsti ajate?!

Kati. Andestage, palun, kui ma ehk midagi rumalust kõnelesin. Olen ju lihtne ja rumal külalüdruf.

Kesa (tuleb aiaist paremalt). Nõnda. Kas härra Allikat ei ole siin?

Loor (ümber pöördudes). Keda te otsite?

Kesa (Loori nähes). Di pagan — see olete ju teie —

Loor. Na, härra Kesa! Kust teie siia saite?

Kesa. Seda pean ma küll sinu käest küsima, mu kadund ja jälleleitud Maia.

Kati (elawalt). Maia?

Loor. Do, tasem, tasem, palun! Ma olen nende kahe aastaga väga palju uudisi läbi eland, aga kõige juurem on küll see, et ma wiie minuti pärast härra Alliku abikaasaks saan.

Kesa. Monoh? Ah siis teie. . . ?

Loor. Sellejarnast kuldkala meie päiwil finni püüda —

Kati (endamisi). Niisugune hirmus inimene!

Loor. Ja üldse läheb mul kõik väga hästi, mu kallid Kesa.

Kesa. Mu armas Maia õks!

Loor. Ist! Pea suu! Kes wanu aegu meele tuletab, silm peast wälja!

K e s a (teeseldes). Muidugi, me näeme üksteist täna esimest korda. Siin on veel mõned teie endistest armsamatest. Nad on Allika külalised, otsime nad üles.

L o o r. Mul on wastuse andmiseni ainult mõni minut aega.

K e s a. Ruttame siis! Di, me sõbrad teewad alles suured silmad! (Neda, paremale ära.)

Haamer (tuleb samal hetkel wafakult, on weidi wiinastand ja jääb kiwikujuna neile järele wahtima). Island Jumal — Kati preili — see oli ju minu kadund Maia! Ma nägin teda praegu. (Katile.) Kas ei olnud siin praegu üks naine?

K a t i. Oli — läks just praegu ühe härraga aeda.

H a a m e r. Ta oli täpselt minu kadund armsa Maia nagu. Wõi olen ma Matsi antud wiinast juba nii purjus, et waiame näen?!

K a t i. See oli hoopis härra Allika mõrsja! See härra nimetas teda Maia Oskaks.

H a a m e r (ätti). Maia Oks! Tema ta on! — Minu armas kallis Maia! Ja Alliku mõrsja!

K a t i. Kes?

H a a m e r. Minult rööwitud pruut. Siin on nad teda wägiwaldselt finni hoidnud! Taewas ja maa!

K a t i. Kinni hoidnud! Ei usu, et wägiwallaga — sest nad olid üksteise wastu wäga sõbralikud ja armsad.

H a a m e r. Loomulikult. Ta peab ju püüdma oma piinajate südameid pehmendada! (Wihajelt.) Aga mina olen walwel! Ma tulen! Ja puruks teen ma kõik, mis mulle ette satub. Kõigepealt aga selle kuradi Allika. Kurat ja põrgu — kas mul midagi pole, millega teda — (Katsub taste.)

K a t i. Olete hull peast?!

H a a m e r. Jaa hull, puhta põrund! Milleks siin veel niisugust riistapuud! Mu rusikad on küllalt tugewad! Kui ma wihaga ühe täie panen, siis on see

inimene kui hõõwliga maapinnalt pühitud. Kes see narakas Maiaga seltsis oli?

Kati. Aga härra Haamer — kuidas nii narakas, see oli härra Mikka sõber. Härra Mik on süütu, seda wõin ma kinnitada!

Haamer (tõuswa wihaga). Wõi süütu! Kus see härra Mik siis on? Kus?

Kati (hirmunult). Ta on — ta on — (waletab) aias. . .

Haamer. Hea, ma lähen soowin talle abiellumise puhul õnne. Abiellumise rõõmu, terwišt ja pikka iga ning lapsi kui mereliwa! (Wihaselt aeda, paremale ära.)

Kati. Oi taewas, mine niisugust hullu tea, teeb härra Mikale wiimaks liiga! Pean teda hoiatama! (Tahab minna majjo, peatub.) Ei — siit ei wõi, säääl on ju wõõraid. Parema lähen takkauksest ja räägin tüdrukule ja sulasele. Jumal hoidku küll neid inimesi! (Kiiresti taha wasakule ära.)

(Wäite paus.)

Kesa, Wõsa ja Voor (tulewad wasakult aiašt.)

Kesa. Nõnda, mu sõbrad, nüüd otsime siis Kadu ülesse, muidu lähleb tal wastuse ootamisega aeg igawaks.

Wõsa. Kõri on kuiw. Tuleks nagu juua.

Voor. Juua tuleb, see on kindel. Minu ja minu tulewase terwileks. Dodake aga — warsti näete mind ja härra Mikat kui õnnelikku noorpaari. Ma awan ukse. Mis te arwate, mis ta teeb?

Kesa. Wõtab julguseks pitsi?

Voor. Ma arwan — ta kõnnib ärewalt mööda tuba, ta weri mühiseb ta süda peksab. . . Išt! Ma awan ukse! (Awab.)

Kõik (üllatatult). Mis? Mis see siis on?!

Wõsa. Ta magab!

Mik (norstab).

Kesa. Rahulikult ja õndsalt.

L o o r. Magab! No see on alles kena nali! Ei — armsjad sõbrad — pean ta sellest raskest unest äratama, et ta mu magusat „ja“ sõna rutem kuuleks. Muidugi oleks siis parem, kui me seda nii öelda. . . noh. . .

K e s a. Uhaa — mõistan, mõistan! (Pilgutab talle silma, Wõsala.) Kulla sõber, enne suurt terwisejoomingut oleks päris mõnus veel weidi jalutada, mis?

W õ s a (mõistes). Aga kuidas siis. Muidugi! Kui tahwad armastajad olla kahekesi, siis ärgu olgu segamas neid teisi!“ Väki, sõber! (Mõlemad jalutades paremale aeda.)

L o o r (kõhatab, wõtab ridiküllist puudritopsti, puuderdab ja korraldab end waheajal, hüüab). Härra Allik!

Allik (norstab sees).

L o o r. Härra Allik! Sa taewas, kuidas ta ometi norstab. Dota, lähen kõdistan teda weidi! (Vähe majja, jookseb kohe naerdes tagasi.)

Allik (pomiseb midagi sees ja tuleb unisena ufsle, ei märka kohe Loori). Kärbsse raiped! (Märkab Loori.) Na, see olete teie! Di pagan, olin päris tuffuma jäänd. Jaa — mulle tuleb äkki meele — nägin unes, et palusin põlwili teie kätt, aga teie andsite mulle korwi.

L o o r. Halb uni tähendab head. Minu weerand-tunniline mõtlemisaeg on nimelt möödas.

Allik (kõrwale). Selle magajin hoopis wälja! (Magusalt.) Noh, mu kallim, ma tohin ju ometi loota? (Kõrwale.) Teda kosides olin küll wiist hirmus purjus!

L o o r. Silmas pidades tänase päewa pidulikust soowiksin ma, et juba täna meie kihlusest teataksite! (Koteteerib edewalt.)

Haamer (tuleb eelmise kõne ajal wafakult ja jääb pöösa warju seisma, nihutab end pöösataguseid mööda paremale ja siis ettepoole nõnda, et enda kõne alguses teiste lawalolijatega paraleelselt asetub, tasa). Tema ta on. Ja kuidas ta wae-neke, oma rööwli ees wärišeb.

Allik. Ja millal soowite näha meie laulatust?

Loor. Ma usun — see oleneb teist, millal te pulmapäewa kindlaks määrate.

Haamer (üllatatud). Mis? Kuidas?

Allik. Noh, siis, ütleme kuue nädala pärast.

Loor (murelikult). Kuue nädala pärast? Mina arwan, et kui pruut weerand tunni jooksul nõusolekuni jõuab, wõiksid pulmad palju, palju warem olla.

Haamer (ärewuses). Mis see siis tähendab?!

Allik. Noh — minu pärast juba homme!

Haamer (kargab esile). Hilja! Seist weel täna olete te tuhk ja põrm! Kurat ja põrgu!

Allik (imestades). Haamer? Mis teie siit tahate?

Loor (kõhenedes). Ah! Haamer! (Taganeb hirmunult.)

Haamer. Jah, mina see olen — õnnetu Haamer. Ja kättemaksu täis nagu metshärg!

Allik. Ja mis on teiega, proua Loor? Mis see kõik tähendab?

Haamer (wihaselt Allikale). Loe aga nüüd hingepalwe, wilets!

Loor. Häda mulle, ma olen kadund!

Allik. Hingepalwe? Milleks? Enne tahan weel oma naisufesega mesinädalaid pidada! (Tõmbab Loori taenlasse.)

Haamer. Kuradi pihtra — ja seda pean ma rahulikult pealt vaatama!

Loor (Allikale). Ma kardan! Kutsuge ruttu inimesed siia!

Allik (tõuseb). Mis tarwis siia inimesi. Mul endal tekib hea isu temaga jõudu katsuda.

Haamer (täärrib waruseid). Siis lagedale selle isuga! (Rusitaid hõõrudes.) Noh — niisugust nahatäit pole te ennem weel saand! (Mõlemad maadlewad.)

Loor. Uga härra Allik! (Hirmunult.) Appi! Appi!

Haamer (surub Allika paremale, jõe poole). Ei siin aita sind enam keegi!

Ullik. Ma sulle raipele näitan, et sul abi tarwis ei ole. (Maadlewad õhinaga.)

Ullik (surub Haamri tahaplaanile, paremale jõekaldale, kus puudub käsipuu.)

Loor. Püha taewas, härra Ullik — te kukute ju wiimati jõkke!

Ullik (õhusalt Haamrite). Ma sulle näitan, kuidas Luukas õlut teeb! (Maadlewad. Siis järsku karjatab Haamer, lomistab ja mehed weerewad puuduwa käsipuu kohalt alla jõkke.)

Loor (tõsendades). Mi, nad kukkusid jõkke! Appi! Appi! Nad upuwad! (Jookseb ringi ning waatab meeleheitel alla jõe poole.)

Kesa ja Wõsa (jooksewad üksteise järele aiast sisse). Mis siin sündis?! Mis juhtus?

Loor (hingeldades). Sää! — sää! — nad kukkusid. Haamer kukkus — härra Ullik kukkus. . .

Mats ja Maali (tulewad wasakult).

Kõik. Mis juhtus? Mis on?

Kesa. Ma nägin aiaist, et kaks meest kaldalt alla jõkke kukkusid. Kes need olid? Ega ometi. . .

Loor. Härra Ullik ja Haamer olid need. Nad upuwad mõlemad!

Wõsa. Rahetordne roim!

Kõik. Mis teha?

Kesa. Dot, oot las ma waatan! (Jookseb jõekaldalt alla. Kõik waatawad talle järele.)

Mats. Paati ei ole sää! Paat on paju küljes, aias!

Loor (meeleheitel). Päästke ta! Päästke! Kui ta nüüd upub, jään ma surmani leseks!

Kesa (tuleb tagasi). Siis paadi järele!

Mats. Ega siis muud, kui ruttu kõied ja alla paati. Mina hüppan kõite järele!

Maali. Ja mina toon paadi wõtme! (Mõlemad wasakule ära, kust warsti jälle, üle lawa paremale jooksewad.)

Kõik (neile järele). Aga siis ruttu! Ruttu! (Tormawad paremale aeda. Lawale on tekkinud kahwatu kuuwalgus.)

Loor. Ah! (Langeb mööduwa Wõsa rinnale.)

Wõsa. Rahustuge, kallis proua Loor.

Loor. See on liig! Rahe minuti eest wõitlejid minu eest kaks meest ja nüüd teeb mind nende kahefordne surm kolmekordseks leseks! Huu!

Wõsa. Rahustuge proua, pole mingit kahtlust — nad päästawad härra Allika. (Kummarduwad üle käsi-puude.) Na — sealt paistis kuuwalgel üks pea! — Näete, seal. . . seal. . .

Loor. Kus, kus?

Wõsa. Imelik, nüüd ei ole enam midagi näha! (Kuulda paremalt hüüdeid, mölalööke, weesolinat.)

Loor. Nad uppusid? . . .

Mats (alt). Siin on kõik waike, pole konna-poegagi näha.

Loor (hüüab alla). Kas leiate?

Kesa (alt). Jõel pole hingegi näha. Ei Allikat ega Haamerit kumbagit.

Loor. Otsige aga! Te peate ta üles leidma!

Wõsa. Wast seal allpool, sügawamas wees?

Mats. Ei ole sealgi kedagi märgata.

Loor. Siis on Allik uppund.

Allik (üleni märg hüilib paremalt eest lawale. Jääb kuulatama. Otsijad tulewad paremalt takka.)

Wõsa. See oleks hull lugu. Ja siis on ju ka Haamer uppund?

Loor. Selles ei ole mingit kahtlust. (Lähewad Wõsaga tulijaile wastu.)

Allik (endamisi, tasa). Mis? Haamer on uppund? Püha jumal — siis olen mina ju roimar. Mind ootawad ahelad ja sunnitöö! (Saarab peast tinni.) Ei! Muud teed ei ole! Põgenema! Kiiresti põgenema! (Kaob tulnud teed.)

E e s r i i e (kiiresti).

Teine waatus

Sama lawa.

Kentnit Raudpea seisab tejet õuet, juhatades rahwale töid. Tema ees Mats, Maali ja Kati. Kati foristab paremal ees ajuwat lauda.

Raudpea. Peale Mlika härra õnnetut surma peab minust igale poole ulatama. Oma koha pean ma korras hoidma ja temagi talu tahab tublit kobjast. Tga nurgatagune tahab tööd, aga teie magate pealegi! (Matsile.) Kas keja on küntud?

Mats. Ei ole weel. Aga täna saab.

Raudpea (Maalile). Kas sõnnik laotatud?

Maali. Ei ole weel. Aga täna saab.

Raudpea (Matsile). Kas kopliaed praawitatud?

Mats. Ei weel. Aga täna saab.

Raudpea (Maalile). Kas lehmade asemel on kohendatud?

Maali. Ei weel. Aga täna saab.

Raudpea. Täna saab, täna saab. Kõik ifka täna ja täna.

Mats (tusajelt). No olgu siis peale, me wõime jeda ka homme teha!

Raudpea. Küll ma sulle jalad alla teen, ja wana wedelworst! Wõi homme. See oleks pidand juba eile olema tehtud. Katsuge nüüd, et kiiresti tööle saate.

Mats. Miks siis ei saa, tule taewas appi.

Maali. Kes siin siis laiselnud on?!

(Weniwad wasakule ära.)

Raudpea (edasi-tagasi kõndides). See on lausa hirmus, mis waewad mul kõik kanda on! Oli mul omagi taluga küllalt tegemist, nüüd hoolitse selle eest ka weel! Oskas aga ka kõige paremal töö ajal jõkke hüpata!

Ja mis kasu minul kõigest sellest. Oskas ta siis mulle midagi määrata oma testamendis?

Kati. Aga onu!

Raudpea. Ja mis sina seal siis norutad. Viiguta ennast weidi, ole elavam, rõõmsam!

Kati. Ma ei saa onu, kui tema nii õudse surma leidis.

Raudpea. See on ikkagi liig. Kui kellegil ristiisa sureb, siis nutab ta esimese tunni, teisel kuulab päranduseasjad järele ja ülejäänud tunnid kirub surijat, et see talle midagi ei pärandand.

Kati (tõuseb). Ah onu, sina ei tunne Allikat nii hästi. Ta oli kuldne inimene. Ta on minule väga palju head teind.

Raudpea. Seda ma ei tea. Mina maksin temale üüri ja rendi, see oli kõik. Aga nüüd, Kati, waata ja hoolitse selle eest, et sööki käepärast oleks. Ma arwan, et notari ja pärijad juba täna siia kokku tulewad. (Majja ära.)

Kati. Milline häbi! Veel pole nad härra Allika laipagi üles leidnud, aga jagavad juba tema warandusi! (Sattub minema majja.)

Allik (sulase riietuses, pikas mustas habemes, kartlik ja kahwatu, pistab pea wälja paremalt põõsa tafka). Kati preili! — Tasa! Pst! Kati preili!

Kati (ehmub). Taewane jumal, see oli härra Allika hääl.

Allik. See on rohkem kui Allika hääl, see on Allik ise. Kas sa tunned mind, Katikene?

Kati. Waewalt, Allika härra. See pikk habe, pikk juus. . . Siis teie elate weel?

Allik. Täielikult! (Wõtab walehabeme eest). Aga jumalale tänu, et sa mind ei tunne.

Kati. Ja missugused riided teil seljas on. Kohe, ma kutsun Maali. (Tahab minna.)

Allik. Bidage! Jumala pärast! See puudus weel! Ma olen ju surnud. Ma olen roimar! Ma pean põgenema!

Kati. Ah, ärge rääkige rumalusi!

Allik. Ei sugugi, Kati. Miks ma end siis muidu habemesse olen maskeerind! Ma olen roimar ja hoian kohtu eest kõrwale. Ma elan põranda all: nagu kommunist.

Kati. Ah, jätke!

Allik. Jumala pärast, miks siis mitte. Seda teavad kõik, et ma puusepp Haamriga wõitlesin, alla wette kukkusime ja teda ära uputasin. Ma surusin ta enda alla ja trampijin tal jalgadega otsas!

Kati. Tähendab — ma ei tohi Raudpeale öelda, et te elus olete?

Allik. Issand jumal! Kus sellega! Ma jätsin jõkke pajupõõsasse oma kuue ja nüüd teavad nad kindlasti, et ma uppund olen.

Kati. Jah — nad leidsid selle kuue. Ja nad leidsid ka Haamri kuue. See waene mees leidis jões surma!

Allik. Ja teine waene mees olen nüüd mina! Tema roimar! Olin mõned päewad Kutepalu meisas heinaküünis, aga nälg ajas mu säält wälja. Kõju tulla ei julend. Ühest talust tegin need närused riided sisse. Söögitraami näppasin siit-sealt, kust aga sain!

Kati. Waene härra Allik! Ja habe?

Allik. Jah habe! Kaswatamiseks polnud mul aega. Waewasin pead päewad ja ööd, kuidas habet saada. Di! See on alles keeruline habe!!! . . .

Kati. Jumal hoidku! Ega te seda ometi mõnelt habemikult ära ei lõigand?

Allik. Jah — kui mulle mõni habemik oleks wastu tulnud — jumal sedagi teab. Aga selle habeme sain seltjimaajast. Torkas äkki meele, et naiselts teeb

peo. Mõtlesin ka kohe, et küll neil näitemängu jaoks ka parufaidki on toodud.

Kati. Suurepärane mõte!

Milik. Tegin ühel öösel käigu läbi akna jelsimajja — ja siin ma nüüd olen — habemesse kaswand nagu wana gorilla.

Kati. Siis on ju kõik hea!

Milik. Hea? (Ätti.) Issakene küll, mina ajon tarbetut loba ja iga silmapilt wõib keegi... (Katile.) Kati, on sul raha?

Kati. Taewakene! Ei mitte senti! Oma wõlagi andsin ma, rumal, teie sõbra hoole alla.

Milik. Minul pole kah sentigi. Kui mul toaski mõni kroon oleks, ma murraksin enese tuppa sisse ja warastaksin enese puupaljaks. (Mõutult.) Mis teha?

Kati (samuti). Jah — mis teha?

Milik. Ütle Raudpeale, et sa mind tunned. Palu, et ta mind sulaseks wõtab! Ma teenin mõned kroonid ja põgenen Lätimaale.

Kati. Kuidas? Oma enese tallu sulaseks?!

Milik. Ah jumal! Ma olen ju roimar!

Kati. Uga mõtelge ometi ise, härra Milik. (Waatab maja uste poole, ehmuib.) Taewane halastus, sealt tuleb ju Raudpea!

Milik. Mis nüüd?! (Ehmub ja paneb endale suure rutuga jälle habeme ette).

Raudpea (tuleb mõttes). Kas sa, Kati, juba piimaämbrid puhtaks pesid? (Märtab Milikut.) Noh, kes siin siis on?

Milik (püüab kohmetult talupoiji moodi teretada).

Kati (kogeleb). See on — (Endamisi.) Taewas hoidku, kui raske on ometi waletada! (Kõwasti.) See on... on...

Milik. Mina olen ka — ka — karjarawitseja!

Kati. Tema on ka — ka — karjarawitseja jah ja tahaks häämeelega talus tööle hakata.

R a u d p e a. Soo . . . soo . . .

K a t i. Dnu — alles üleile lasid ja ühe sulase töölt lahti!

R a u d p e a. No-jah! Niisugune laiskworst! . . .

A l l i k. Siis proowib ehk peremees mind. Ma olen — olen . . .

K a t i. Ta on tubli ja usin töömees!

R a u d p e a. Kust sina seda tead?

K a t i (ehmub). Mina — ma . . .

A l l i k. Mina olin ju preili ema juures ka — ka — karjataswatajaks.

R a u d p e a (waatab uuriwalt A l l i k a t e o t s a). See inimene näeb küll weidi iseäralik wälja! Mine ja tunne ja tea igat inimest! (A l l i k a t e.) Mis tööd te ostate? Kui üksnes karjaga tegemist tegite, siis olite wiist halb põllumees. Ehk ei osta te kündagi?

A l l i k. Kündä? Kündmine nüüd kah mõni kunsttükk!

R a u d p e a. Noh, katset wõime ju teha. Minge Matsi juure ja küsige temalt, mis teha on, ta juhatab teile töö kätte.

A l l i k. Aga enne paluksin peremehelt küll midagi hamba alla. . . Tee wõttis kõri kuiwaks ja kere heledaks. . .

R a u d p e a. Meie juures tehakse enne tööd, siis süüakse. (A l l i k i m ö t t e l e t u l l e s.) Aga pidage! Mul on teile üks ülesanne: te lähete otsekohe notari juure ja küsite sealt, kas härrased warsti tulewad.

A l l i k. Missugused härrased? (K ö r w a l e.) Issand jumal, kui notar mu nüüd ära tunneb!

R a u d p e a. Näete — teie ei tarwiseks nii uudishimulik olla! Tehke mis kästakse. (K a t i t e.) Juhata sina tüdruk teda teele, näita, kuhu poole ta peab minema. Süüa wõib ta pärast. Nüüd anna talle köögist wõileiba kaasa!

A l l i k. Tuleb aga sellest üks teekond!

K a t i. Lähme siis! (M ö l e m a d m a j j a ä r a.)

Raudpea. Niisugust tobedat sulast pole ma veel enne näind. Ah, ma ütlen, Dtsatalu kupatus wõtab mult wiimase kannatuse! (Tahab minna wajakule.)

Loor (tuleb wärawal Raudpeale wastu). Wabandage! On mul au härra Raudpeaga?

Raudpea. Härra Raudpeaga? Raudpea olen mina, aga — härrat (waatab ümber) ei näe küll kufagil! . . .

Loor (naeratades). Do, siis olen ma õigesse kohta sattund. Ah, härra Raudpea, ma olen nii erutatud, nii wäsiind. . . ma käisin täna linnas. . .

Raudpea (osutab pingile). Balun, istuge!

Loor. Mu närwid ei pea kauem wastu sellele kõigele. Ja nüüd weel see mu peigmehe wette kufumine!

Raudpea. Balun, ma ei mõista. . . wast seletaksite liigemalt?

Loor. Aga muidugi! Teie teate ju, et härra Allik kurja kae läbi jõkke lükati ja et ta ära uppus.

Raudpea. Rahjuks ja, see on nõnda!

Loor. Enne oma surma aga awaldas ta mulle armastust ja meie kihlasime endid.

Raudpea. Kuidas on see wõimalik!

Loor. Jah, härra Raudpea. Ma seiin juba ühe jalaga altari ees — seal korraga langesid mu lootused kõik wette. Wesi tees ja kohises, ma arwasin seal uppujat õnne nägewat, aga see oli silmapete. Nõnda siis uppus mu peigmees ja mina ujusin püsarates!

Raudpea. Kui hirmus. Aga püüdke end troostida, preili!

Loor. Ma püüan, aga see on wõimatu! Ma armastasin teda ju nii wäga! Aga ma kuulsin, et täna siin kadunu testament awatakse.

Raudpea. Ja, neetud lugu, aga see kõik sündis nii ruttu, ma kardan wäga, et tal mahtigi polnud teid oma testamendis nimetada.

L o o r. Kuidas?! . . . Olen siis mina selles süüdi, et kõik nii ruttu läks?! Ei, siis lütkan ma testamendi ümber. Minu pruudiõigused lubavad seda. Kudas on testamendi awamine?

R a u d p e a. Seda ma kindlasti ei tea, arwatawasti täna. Pärige seda notarilt ise järele, kui see teid huwitab.

L o o r. Muidugi teen ma seda. Ja silmapilk. Ma tahan waadata, kas mul, kui pruudil, siis tõesti midagi öelda ei ole oma peigmehe surma puhul. Nägemiseni, mu härra! (Wastatule aeda ära.)

R a u d p e a. Issand ise hoidis Allika härrat, Jar-nase kirtsunina eest! (Waatab talle korraks järele, siis tuleb esiplaanile.) Noh, testamendi awamisel saab ta aga ilusa pifanina. (Tahab kaduda majja.)

Haamer (wilets ja korratu, habemesse kaswand ja armetu, naruksis riideis, tuleb hülides eest, paremalt, märkab Raudpead ja hüüab taha). Raudpea!

R a u d p e a (pöördub ehmunult ümber). Mis? Kes? Mis hernehirmutis see siis on. (Tunneb.) Laewane halastus — Haamer!

H a a m e r. Jah, Haamer jah. See õnnetu mees, kessel kohus warsti pea maha wõtab. Peida mind, jõler Raudpea!

R a u d p e a. Ma kuulsin — ja olewat ära uppund!

H a a m e r. Seda ja kuulsid ja seda teawad kõik, sest ma panin oma kuue paju oksesse. Aga ise ma olen elus. Mitte mina ei uppund, waid härra Allik.

R a u d p e a. Wõi nii. Mina arwasin, et mõlemad.

H a a m e r. Ära enam arwa, ja näed ju, et seisn terwes suuruses sinu ees. Peida mind silmapilk! Ma näen iga nurga taga üht konstaablit!

R a u d p e a (waatab ümber). Kus? Kus on konstaabel?

H a a m e r. Ma näen waimet! Peida mind ära! Ruttu!

Raudpea. Kuhu ma pean su peitma! Siis langen ka mina ise roimari warjamise pärast wangi.

Haamer. Peida mind ainult mõneks päewaks. Ma muretsen endale paberid ja põgenen Lätimaale. Ükskõik kuhu. Mul on raha. Ma tusun sulle, kallis Raudpea. Ma ei nõua seda rahagi tagasi, mis sa mulle wõlga oled, ma kirjutan su wekslid puruks — ainult peasta mind!

Raudpea. Wäga ilus, aga kuhu mina su panen?!

Haamer. Ükskõik kuhu. Kui ma aga sellest hirmu-
last oluforrast peaseksin. Di, kui kole see oli, kui me jõkke kukkusime. Ma hoidsin ta ümbert kõwasti finni, ma wajutasin ta alla jõe põhja ja trampisin ta otjas jaluli. Aga siis ujusin ma kaldale ja peitsin enese põõsasse ära. Ma kuulsin kuidas nad kirjendasid: „Miks härra on uppund! Miks härra on uppund!“ Ja ma usun nüüd — nad on minu peaseemisest haisu ninasse saand, nad jälgiwad mind!

Raudpea. Ah, rumalus!

Haamer. Ma usun, nad on minu pea eest isegi taju määrand!

Raudpea. Sinu pea eest? On see siis ka midagi wäärt?!

Haamer. Peida mind! Ruttu!

Raudpea. Kui ma aga teaksin kuhu. Dota, ma mõtlen järele Niamajasse ei wõi, sinna riputatakse homme pesu kuiwama.

Haamer. Di, ära kõnele mulle ülesriputamisest!

Raudpea. Tule, ma peidan su majasse, ühte pimedasse jahwrisse.

Haamer (minnes). Mu põlwed nõtkuwad ja wärisewad, mu süda tormab nagu aeroplaan!

Raudpea. Aga minu wõlg — see on tase?

Haamer. Muidugi, ainult peida mind! Muidu mõistawad nad mu surma ja weel kümme aastat sunnitööle.

(Mõlemad majja ära. Väite paus.)

Kati (tuleb rõõmsalt aiast wasakult supikausiga ja leiwa-
kannikuga). Ma tõin härra Allikale natukene süüa, muidu
ei jaks ta tööd tehagi. (Peidab kausi lauale lillewaasi war-
jule.) Mul on koguni teine elu sees sellest hetkest, kui
tean, et härra Allik jälle elab!

Raudpea (tuleb majast, räägib tagasi). Ole aga wait
seal! (Endamisi.) Bagana lugu tõesti! Mina suuremaks
lähewad mu mured! (Märkab Katit, ehmuib.) Mis sina
siin teed?

K a t i. Pühin õuet, onuke! (Otsib luuda.)

R a u d p e a. Ah pühid?! Siis on kõik korras.
Mine parem sellele uuele sulasele wastu. Kuhu ta pa-
gan nii kauaks jääb?

K a t i. Di, seda käsku ei lae ma endale kaks
korda ütelda! (Mia kaudu wasakule ära.)

R a u d p e a. Päris hädas olen ma selle hullpea
Saamriga. Kui ta mitte mu hea sõber ei oleks ja kui
ma temale suuremat summat ei wõlgneks, wiskaksin
ta lihtsalt uksest wälja!

Saamer (pistab pea ukse wahelt wälja). Raudpea, kallid
Raudpea!

R a u d p e a. Mis sa jälle tahad?

S a a m e r. Mul on hirmus janu!

R a u d p e a (annab talle weenõu laualt). Säh, joo,
külma ja karastaw allika wesi!

S a a m e r. Ainult mitte wett! Juba paljas wee
peale mõtlemine ajab mulle hirmujudinad peale. Ja
weel allika wesi! Prr! See tuletab mulle härra Allik-
kat meele!

R a u d p e a. No mida sulle tuua siis? Joo aga
joo! Ja katju, et sa jälle peiduurkasse tagasi ronid —
jatume weel mõlemad wiimaks politsei kätte. Mine!
(Lükkab ta majja, ise kaob järele.)

Kati (tuleb Allikaga wasakult). Waene härra Allik!
Nüüd olete küll hirmus wäsin!

Ullik. Wäsiind? Seda küll nüüd mitte, aga nälg, Kati preili, nälg! Kui sa teaksid kui hirmus nälg mul on! See leiwa suutäieke kadus, kui weepiisf kerisele! (Wõtab habeme üht nõõripidi ära.)

Kati (ulatab talle supikausi ja leiba). Mul pole küll midagi paremat teile pakkuda aga leppige nälja peletamijeks selle wähesega.

Ullik. Täewas — see on ju hernesupp suure lihakildudega. Minu maiusroog! (Sattab kausis käes isuga sööma, ise fogu aja, ta edespidi, wähele kõneledes.) Armas Kati, kui sa teaksid, kuidas see maitses. Ja pealegi on ta sinu kättega mulle toodud. Nii head suppi pole ma fogu eluajal weel saand.

Kati. Waene härra Ullik, teil algawad nüüd rasked päewad! Ega talusulase elu nalja asi pole!

Ullik. Seni pole mul wiga midagi, kui sina mu juures oled, Kati. Sinu juuresolekul wõiksin ma ka maailma kõige raskemad tööd walmis teha. Ja tött öelda — ma ei aimandki warem, kui hea sa wõid olla. Ma nagu ei pannud sind tähelegi. Aga nüüd, ära pane pahaks, lähed mulle ikka armsamaks ja armsamaks.

Kati (häbelikult). Aga härra Ullik!

Ullik (Kati otsa waadates). Ütle, mulle, Kati, sa ei ole ju ometi ühelgi mehel weel pead segi ajand?

Kati. Aga mis teil meele tuleb, härra Ullik! Ma ei ole ju nõnda ilus tüdruk, et minu pärast mõne mehe pea segi wõiks minna.

Ullik. Kati — ära kõnele, sest muidu pean mina kõnelema wastupidist. Kui sa minu pead wõiksid näha! Urwad, et minu pea korras on?! (Paluwalt.) Kati!

Kati. Aga härra Ullik. Jätke nüjugune jutt ja mõtelge parem selle peale, kuidas ennast peasta.

Ullik (ehmub). Ah ja, see hirmus roim! Miskipidi see küll juhtuma. Do, kui õnnelik oleks ma olnud nüüd, kui sina mind. . .

K a t i. Taja! Jumala pärast! Keegi tuleb. Wist onu Raudpea!

U l l i k (ehmub ja annab ruttu kausi Katile, nii et suppi maha läigib ja paneb kiirelt habeme ette).

K a t i (annab talle kausi tagasi ja teeb märke, et ta söögu edasi. Ullik sööb õhinal.)

Raudpea (astub samal momendil majast välja ja märkab sündmust). Noh, mis teie siin kahetsegi sokutate?

U l l i k (ruttu süües). Ma söön, ma söön. . .

R a u d p e a. Mis ajast peale sööwad sulased siin õues?! (Katile.) Kes sind lubas talle siia süüa tuua?

K a t i. Ma — ma — ma. . .

R a u d p e a (Ullikale). Sa ei jõudnud ju omegi mitte selle ajaga alewis notari juures ära käia?!

U l l i k (sööb püsti seistes wahwasti edasi). Sakjad tulid mulle teepeal wastu, pöörasid aga weidikeste talupojadid waatama.

R a u d p e a. Kati — selle laua korraldame siia ettepoole. Sa korista siit toidunõud. Nende asemele tindipott ja paberid. (Paneb kaasatoodud tindipoti, sulepea, kuuwatuspressi ja paberid lauale.) Meile tulewad täna suured külalised.

U l l i k. Notari härra lasi öelda, et ta kohe tuleb.

R a u d p e a. Siis ruttu, Kati! Mine aiawärawale neile wastu.

K a t i. Kellele siis, onu?

R a u d p e a. Näed, kui taipamata sa oled — midugi teada, õndsja Ullika pärijatele.

U l l i k (hirmunud). Õndsja Ullika —

R a u d p e a. Noh, mis teil siis on? Miks te kirjendate?

U l l i k. Ma — ma — mul on surnud Ullikast hale meel. Niisugune tubli ja tore mees!

R a u d p e a. Teie tundsite teda?

Üllik. Ja kuidas veel! Mul on temast kõige südamlikumad mälestused.

Raudpea. Lõri puha. Mina ütlen, et üks narr on jälle ilmast vähem ja see narr on Üllik.

Üllik. Lubage, lubage, aga mina kinnitan teile, et . . .

Raudpea. Teil ei ole mulle midagi kinnitada! Ma tunnen teda ju nagu iseennast. Ihnus oli ta, eht koonerdaja. Kas ma temaga veel vähe rendi maksimisega kannatada sain. Kõik pidi täpi pealt olema. Aga wõõraid — neid oskas ta sööta ja joota. Nädalate kaupa logelesid linna wurded siin mööda aeda ümber, jõid ja sõid palju jõudsid. Õllest ja weinidest ei tulnud siin kunagi puudus. Kel janu oli, seda joodeti, kellel rahast puudus oli, sellele laenati! Niisugune oli see Üllik. Maailma suurem looderdaja ja kehkenpüks.

Üllik. Temal oli purustatud waim!

Raudpea. Purustatud mõistus oli tal! Selle kohta ei saa kaht arwamiist ollagi. (Waatab ootawalt wajakule).

Üllik (endamisi). See inimene räägib ju toredaid asju minuist. Hull on see, et ma ise selle juures pean olema. Kuid kõige hullem on see, et tal on tuline õigus!

Kesa, Wõsa ja notar Mõgri (tulewad wajakult aiaist).

Raudpea (ruttab neile wastu, mahedalt ja ebatawalise lahkusega). Palun sisse astuda, härrased.

Kesa. Me ei tülita teid kaua, härra Raudpea.

Wõsa. Noh, härra Raudpea, kuidas edeneb töö Üllika talus, on kõik korras, kõik hoolikalt walmis pandud, et pärijad warandust näha wõiksid?

Raudpea (õlgu tehitades). Mis warandust siin ikka. . . Lehmad, lambad, hobused, sead, wili põldudel, hooned. . . see on ju igale inimesele näha.

Notar. Õndja Üllika auwäärt pärijad tegid pi-

tema vaatlemiskäigu talupõldudel. Müüd soovivad nad ka tutwuneda talu sifemiste warandustega.

R a u d p e a (Allika poole). Hei, kuule sina jeal — (tasem) kuidas ju nimi siis ongi?

Allik (segaselt). Ah minul? A — a — Ants!
R a u d p e a. Kuule siis Ants — tõmba laud keset õuet ja sea härraste jaoks kõik korda.

Allik (täidab käsku. Kati aitab teda).

K e s a (Wõsale). Tõepoolest — niisuguse toredata talu wastu pole mul midagi.

W õ s a. Siin on wast tore päiwi furnuks lüüa.

R o t a r (on aset wõtnud tema jaoks korda seatud laua taha. Tähtsalt kõhatades). Mustatud härrased. Härra rentnik. . . mm. . . (Otsib pabereis nime.) Raudpea, härra Raudpea. Juris junicum. On seadusega kindlaks tehtud, et härra Allik enam elawate riigis ei wiibi. Tema kuub ja kübar leiti jõe ääres paju okstest ja olgugi, et laip seni üles pole leitud — on see leidus siiski küllalt põhjendand testamendi awamise. Ja küllap laip ise ka warsti allpool koske leitakse! Rentnik Raudpea — teie peate juba homme talu ühes sinna juure kuuluwa elawa ja surnud inwentaariga uutele peremeestele, keda testamentum Allika ainsateks pärijateks määrab, üle andma. Need uued peremehed on — pleno titulo — härrad Kesa ja Wõsa, õndsja härra Allika lapsepõlwe mänguseltõilised ja koolisõbrad. Lugege palun siin seda testamentumi paragrafum primumit. (Näitab Raudpeale üht kirjatatüki raamatus, paneb raamatu laua peale.)

K e s a (Wõsale, ilma et lähedal seisjat Allikat märkaks). Tõtt öelda, sõber Wõsa — ma ei ole Allika peale tema uppumise pärast sugugi pahane.

W õ s a. Mina ka mitte, jumala pärast.

K e s a. Ma ei mõista, kuidas me temaga üldse nii kaua läbi saime. Ta tujud olid ju lihtsalt wäljatanatamatud.

Wõsa. Kõige kohasem hauakiri sellele mehele oleks:

Ehk warandust küll rohkest' oli tal,
ta selle ilma tarwis ije oli loll!

Allik (endamiis). Mis ma kuulen! Wõi nii mälestawad sõbrad kadund sõpra! Ma kaotan kuulmise.

Kati (endamiis). Kui häbematud küll inimesed on! (Tasa Allikale.) Säärastele inimestele jätsite teie kogu oma waranduse!

Allik (ohates Katile). Kõik! See oli ühel rumaluse hool, möödud talwel. Ma olin purjus. Niisugused kaabakad sõprade asemel!

Notar (kõigile). Minu härrased. Et lugu selge kaju on wõtnud, ehki küll kadund härra Allika laipa seni leitud pole, kuid pöössasse kinni jäänd kuub selgesti uppumist lasseb järeldada, siis peab politsei Allika uppunuks ja siit maailmalt lahkunuks — perium modum — ning lubab õndsja lahkunu testamendi awamisele seaduslikult asuda.

Kesja. Aga sijemine warandus?? Palun, härra notar, kas ei waataks meie enne ka talu sijemist inwentaari, kui testamendi rentnik Raudpeale ette loete?!

Wõsa. Ja ka mina toetan seda palwet!

Notar. Tubli, siis waadake talu sijemus enne üle. (Vähe majja wiitwa ukse juure ja katsub seda, see on lukus.) Siin on ju üks lukus, paralentum!

Raudpea (kõrwale). Häda! Sää! on Haamer!

Kesja. Palun, härra rentnik, wast awaksite ukse?

Raudpea. Silmapilk! (Dtsjib taskust wõtmeid.) Aga, kahjuks on mu wõtmed kõõki jäänd — wast ehk on härrased nii lahked ja teewad ennem käigu lautadesse. Loomad just praegu lõunal. Kati, juhata sina härrasid!

Kesja. Jah, armas kallis Kati preilikene — juhata meid!

Notar. Kui just härrased soowiwad —

Allik (endamiis pahaselt). Härrased. . . ! Sulgused!

Wõsa. Hüwa, waatame siis enne loomad üle!
Väfi, härrad.

Kesa, Wõsa, Notar ja Kati (paremale ära).

Raudpea. Ma tulen kohe järele! (Mittale.) No mis sina siis weel siin kükitad. Kasi härrastega kaasa!

Allik (aralt). Ma mõtlesin et. . .

Raudpea. Siin majas mõllen praegu weel mina ja homme juba härrad pärijad. Aga sinul pole siin midagi mõtelda. Niisugune puupea! Kasi nüüd teistele järele!

Allik (pahaselt mossis paremale aida ära.)

Raudpea. See Allik, niisugustele untsantsakatele oma talu jätta! (Peale pauzi.) No kuhu ma nüüd selle pagana Haamri peidan. Et tema mul ka weel mureks kaela pidi tulema. Häda on nende sõpradega! (Majja ära. Väike paus.)

Allik (tuleb ruttu aiast). Härra Raudpea! Ei ole siin hingegi. Hea küll, las siis saksad natuke ootawad. Wõi nii siis leinawad ilmas sõbrad sõpra ja pärijad kadunud. Ma tahaksin näha, kellel seejuures suremise lust ära ei kaoks! (Silmitses testamenti.) Hm — aga kui forraga. . . ?! Di, pagana pihta, see on tõesti üks fuldawäärt mõte, seda maksaks neile kättetasumiseks teha! Tingimata! (Istub laua taha ja haarab sulepea). Mm! — Aga mida?! Uhaa! (Kirjutab lehekülje pöördle mõned read.) Peate weel imestama, kallid sõbrad. Teen teile ootamata rõõmu! So — 19. juunil, 20. kuffusin ma wette, nõnda siis olen ma 19. weel kirjutamise wõimeline. Punkt. Tehtud. (Tõuseb.) Nüüd langes mul nagu kiwi südamele. (Ruttu paremale aeda ära.)

Raudpea ja Haamer (tulewad hiilides majast. Haamril käes suur padi, tell ja lina, aluspükste wäel).

Raudpea (Haamrile). Ma ei saa teisiti, hirm sunnib mind. Mõtle ise, mis saab siis, kui politseid siia oshima tulewad ja sind leiawad. Tule minuga!

S a a m e r (hirmunult). Kuhu ja mind wiid — ega ometi politsei kätte?!

R a u d p e a. Oled sina ka arg mehitene! Aga ära kardada, ei ma wii. Peidan ju siia aita ära. Seal ei käi keegi, wõid üsna rahulikult jeal olla.

S a a m e r. Lähme siis, ma poen seal mõne kirstu sisse wõi taha ja ei liiguta sõrme otsagi. Aga kui ometi natuke magada saaks. Dösel juba lasen ma warwast Lätimaale ja sina pead mind sellejuures aitama, Raudpea!

R a u d p e a. Ega ma sellest pease! Di, mis suured mured mul kõik kaela tulewad! No, lähme ruttu!

(Mõlemad aita ära. Kui nad aita kadund, tulewad paremalt aiaft **K e s a**, **W õ s a**, **notar** ja **M i i t**.)

K e s a (teistele tülitoonil). Aga talupoisiks ma ei hakka. Mina olen jündind linnamees. Mina müün talu maha! Raha on mulle tähtis, muud midagi.

W õ s a. Aga mina ei taha müüa. Mina käin siin jahil ja kalal, ning kutsun mõnikord oma linnasõbrad siia grüünessse joomingule.

K e s a. See on rumalus, see on. . . .

W õ s a. Palun, palun, igaüks wõib teha oma osaga mida tahab ja kui. . . .

K e s a. Aga mina müün oma osa maha!

W õ s a. Aga mina ei müü!

K e s a. Aga mina müün!

N o t a r. Aga palun, mu härrased, palun! Silencium. Testament ütleb: (Sirwib testamenti.)

K e s a (waidluse hoos). Ah, mis tetestament!

W õ s a „Ah mis“! Aga mis siis weel

N o t a r (märkab leheküljel **M i i t**a poolt tehtud märkust). Aga mis ma näen. Mu härrased! Siin seisab ju weel üks paragraafum testamentis, mis käesolewa pärandus- asja causam litis hoopis ümber lütkab! Imelik!

K e s a ja **W õ s a**. Mis siis weel?

Raudpea (on aidast wälja hiilind, tuleb õuele). So mu härrased, nüüd leidjin ma wõtme üles! Palun! **Notar** (lugedes). Aga imelik, seda juurekirjutist ei pannud ma enne sugugi tähele.

Raudpea. Kui härrad nüüd soowiwad. . .

Notar (pead raputades). Hm! Hm!

Kesja. Mis tähendab niisugune „hm-hm“?

Door (tuleb wasakult aiast). Ah, lõpuks ometi leian ma teid, mu härrad. Härra notaarius, ma otsisin teid kõik kohad läbi. Ma tulin ju ometi weel õigel ajal?

Notar. Ja muidugi, armuline proua!

Kõik (fõrwale). See puudus weel!

Notar. Imelik küll! Santi skriptum! Aga ma näen siin testamendis üht punkti, mida ma warem kahesilma wahela olen jätnud. Ja see punkt lükkab testamendi täielikult ümber.

Kõik. Mis? Ümber? Kuidas nii?

Notar. Kadund Miska enda käega kirjutatud 19 juunil — kõik on seaduslik ja maksew. (Loeb.) Wäga wõimalik, et ma juba homme lainetes surma leian, meie ei tea ju seda tundi, mil lõpp tuleb — siis lükkan ma oma warem wiinatujus tehtud testamendi ümber ja määran terwe oma liikumata ja liikuma waranduse kui ka kõik sularaha ja üldse mis mul on, oma rentniku Raudpea naise õetütrelle preili Kati Kasesalule.

Raudpea (nagu walgust rabatud). Katile?

Door (langeb Raudpea kättele). Ah?! . . .

Kesja ja Wõsa (hirmunult). Missugusele Katile? Näidake siia! Kus? Kus on see kirjutatud? (Jooksewad laua juure.)

Raudpea. Minu Katile?!

Notar (üllatusest löödud). Paralentum! Paralentum! Paralentum Miskum testamentum!

Misk (naerab rumalasti).

Eesriie (ruttu).

Kolmas waatus

S a m a l a w a õhtu eel. Laud asetatud wanasse kohta.

Kesa ja Voor (tulewad paremalt, aiaft).

Kesa (Voori toetades). Koguge ennast, armuline proua, see ehmatus ja ootamatus oli küll päris hirmus!

Voor. Niisugused on need mehed! Kõik! Kõik ühesugused! Ei ükski mõtle naistega tõsiselt! Ja ometi olen ma neid nii palju tundma õpind ja järele proowind.

Kesa. Ma soowitaksin teile siiski weel proowida, armuline proua. Mina igatahes omalt poolt arwan, et ilmas ka küllalt häid ja armastuswäärseid mehi leidub. Neid tuleb waid otsida.

Voor. Aga mina olen neid küllalt juba otsind ja jälle uute otsimiseks ei ole mul enam aega ega närwe! See luhta läind kihlus Allitaga ja õnnetu pärandus teeb mu mitu päewa wanemaks!

Kesa. Mnjaa, härra Allitaga oli asi küll hull!

Voor. Oleks ta ometi mulle ka midagi pärandand! Aga mitte isjanda sentigi. Ja ometi armastasin ma teda nii wäga! Tema surm oli mulle päris pankrott.

Kesa. Koguge end, proua Voor. Tulge, ma saadan teid majja, seal on weidi wilum ja karastawam. Seal wõite asjalikumalt oma saatuse üle järele mõtelda.

Voor. Mis tähendab järelemõtlemine. Kõigeparem on niisuguseid inimesi unustada, nii ruttu kui wõimalik. Ja seda mõne teise kätte wahel.

Mõlemad (elumajja ära).

Raudpea (tuleb wajakult, waatab ettewaatlikult ümber, läheb aida juure, awab selle ukse ja hüüab). Haamer, Haamer! Mis sa seal teed? (Kuulab.) Magab! Ma-

gab ja norstab nii rahulikult, nagu poleks tal midagi pistmist selle hirmsa roimaga. (Suleb äkki ruttu usse.) Tasa, taewa pärast, säält tulewad pärijad! Mäga siis edasi, kui tahad.

Wõsa, notar ja Mii (tulewad oma wahel nõu pidades paremalt aiast. Neile seltsib ka Raudpea).

Wõsa. Minu arwates peaks selle kohta seaduses ikkagi paragrahw leiduma, mis. . .

Notar. Seadus ütleb selge sõnaga et. . .

Kesa (kes wälja tulnud elumajast). Aga kuidas on sarnase asjaga, kui kaewaksime kõrgemasse kohtusse edasi? (Astub wasakule.)

Notar. Sellest just praegu kõnelemegi. Ei aita siin enam mingi asi. Testament on seaduslik ja meie peame tema järele toimima.

Raudpea. Ja muidugi. Notari härra on ju ometi mees, kes seadust ja asja kõige paremini tunneb ja teab. Minu Kati pärrib kogu päranduse ja sellega on asi ants! (Wõsa nihkub paremale.)

Notar. Testamentum on seaduslik, paralentum, ja minu amet on seaduste täitmine.

Kesa (endamiisi). Wõi ksjida õige Kati ära?!

Wõsa (samuti). Kui ma tahaks, wõiksin terwe selle waranduse ja Kati preili weel pealekauba omale saada!

Notar (samuti). Mina, eesjel, oleksin möödunud talwel juba peaaegu abiellund. Müüd on selleks paras aeg! —

Raudpea (samuti). Naise õetütar! Weri on wõoras! Kojin õige ise Kati ära, siis on terwe see Dtsatalu kupaatus minu!

Mii (peab ettewaatlikult kõiti mehi silmas).

Kati (tuleb elumajast kandikuga, millel weinipudel ja 4 klaasi). Andestage, kui ehk wast tülitan. Tõin härrastele keelekasteks weidi koduweini. Palun, maitsege, mu härrad.

K e s a (kõrwale). Mida kiiremini külge lüüa, seda kindlam!

K õ i k (korraldavad end ja kõhatavad kohmetanult ja arglikult).

K a t i (waatab neid suure imestusega).

K e s a (talle liginedes). Milline nõiduw olewus!

W õ s a (samuti, peaaegu ühel ajal). Lihtsalt waimustaw!

N o t a r. See käik, see graatjia. . .

R a u d p e a. Katiene, mu armas, magus põllu-
muraka terakene!

K a t i (weini osutades). Kui härrad soowiwad. . .

K e s a. Ma tänan, ma tänan. . . Ma arwan, et see jook mulle paremini maitseb kui ükski teine ilmas. (Wõtab klaasi.)

W õ s a. Teie kätega kantud jook on maitsewam kui jumalate jook nektar. (Wõtab klaasi.)

K a t i (noerab). Sahahaa! Nektari meie talus küll ei kaswa!

N o t a r (klaasi wõttes). Proost, magus suhkru-
saiakene, sahariinikum, linnumešikum

R a u d p e a. Sinu antud wein, armas Kati, tuleb nagu kastepiisk karuohakale peale põua!

K õ i k. Proost, wäikene Kati preili.

K a t i. Proost, härrased! (Kõrwale.) Imelik, kui hea tuju neil täna on! (Paneb kandiku lauale, waatab küsiwalt Allika poole, kes liigutustega südamele ja pähe püüab mõista anda, et mehed Katisse on armund).

K e s a (pannud klaasi tagasi, haarab Kati käe). Tänan, preili Kati, tänan kõigest oma poisimehe südamest. Niisugune wäikene magus kækene, kas ei sobi ta minu omaga hästi?

W õ s a. Minul on weel kenam käsi, minu käsi sobib teie omaga weel enam, preili Kati. (Titub ligi.)

K e s a (Wõsale). Ah — hoia nüüd sina eemale oma — wäntadega!

Wõsa. Aga siiski mina olen mees paremais aas-
tais, wäga intelligentne wäga raffineeritud. . .

Kesa. Mis puutub raffineerimisesse, siis ei suuda
selles suhtes keegi minuga wõistelda. Aga wanadus. . .

Notar. . . on minul lihtsalt juurepärane. — Ilu-
sam meheiga — 60 aastat. Niisugune terwis —
elujõud. . .

Raudpea (wähele). Nagu minu oma — ma
ütlen — niisugust ei olnud Kalewipoja wanaisal kah!
Ja ilusad käed, ahwineeritud kombes ja pagan teab
mis kõik, sehkast sodi pole minu arwates täitsa mehele
wajagi! Eks ole Kati?

Kati. Kui huwitaw! (Endamisi.) Ma ei saa aru,
mida nad õieti soowiwad. (Härradele.) Härrad waata-
wad mind kõik nii imelikkude pilkudega — mis on
siis õieti juhtund?

Milik (pilkawalt). Kas preili Kati siis sellest aru
ei saa — härrased on preilile kosja tulnud!

Kati. Kosja? — Minule?

Kõik (läbisegi, ootawalt, paluwalt). Kati preili! —
Katikene! — Armas Kati!

Kati. Minule kosja? Miks siis? Mis olen siis
mina, lihtne purupaljas talutüdruk?!

Raudpea. Seda parem, Kati, siis wõiksin mina
näituseks. . .

Kesa (wähele). Oh, mina soowiksin teid just nii,
nagu te olete!

Wõsa. Ja kõige sellega, mis teil on.

Notar. Ja mis tulewikus tuleb.

Kati (ikka weel segane). Aga ma ei mõista. . .
(Kõrwale.) On nad hullud peast?!

Kesa. Ma tohin ju loota?

Kati (naerab südamlitult). Ahahaa! Nüüd ajab see
lugu mind juba naerma. Teie tahate minu elulaewa-
kest wist abielusadamasse juhtida. . . Teie — kolmekesi?

Wõsa. Meie kolm wõistleme oma wabel!

Raudpea. Palun wäga — kolmekesi? Kuidas kolmekesi? Aga mina?

Kati. Aga see on ju. . . (Kõrwale). Kui neist ometi kuidagi lahti saaks! (Äkki rõõmsalt.) Tubli, härrased. Ma teen oma otsuse! Aga andke mulle aega ja ükshindust!

Kõik (armunult). Do, Kati preili! Palume!

Kati. Ma tahan selle üle ennem mõelda ja siis teen ma otsuse. Seniks aga palun härraseid mind weidi üksi jätta.

Kesa. Igatsen teid, mu preili, nagu põuane maa, mis taewalaotusest igatses wihma! (Kummardub ja läheb majja.)

Wõsa. Minu lootused õitsewad minu rinnas nagu weripunased nelgid — teile, mu kallis preili Kati. (Kummardub. Ära.)

Notar. Ja minus on notar notarius kõrwuni armund, nagu koolipoiss — teisse, preili Katikum. (Kummardub. Ära.)

Raudpea. Minu elupõld jääb hoopis sööti ilma sinuta, kallis Kati! (Kõrwale.) Kes ees, see mees! Tulen kohe tagasi! (Wasakule ära.)

(Ämardub.)

Kati (tormab Allika juure). Härra Allik, saate teie kõigest sellest aru?! Ütelge mulle ometi. . .

Allik. Aru? Miks sellest aru ei saa! Oh, see on wäga lihtne lugu ja see selgub teile isegi. Ühesõnaga — asi on sehake. . . (Paneb näpu äkki waitimiseks juule.) Tsi! Tasa! Säält tuleb peremees, üks kosilastest. Küll sa selle käest kuuled, milles asi seisab!

Raudpea (tuleb wasakult lawale, rõõmuist särades Katile). Na, wiimaks ometi mu kallis, mu jumaldataud hing! Mul on sulle üks suur, suur uudis. (Allikale.) Ja mis sina tohmar siin siis tolgendad. Kus su töö on?

Ullik (minnes). Ma kaitsejin Kati preilit põrund kosiilaste eest. (Mra aeda. Warjab end paremal, pöõja taga).

Raudpea (talle järele). Tema kaitse! Molkus! Ise ei saa suudki lahti! . . . (Katile.) Noh, mu armas Kati, ma loodan — kaua ja wiist minu juures ei mõtle?

Kati. Kuidas, peremees? Ma ei mõista. . .

Raudpea. Ma olen ju sulle nagu isa olnud, olen sind sügawast südamest armastand. Igast raskest tööst hoidjin ma sind kõrwale, kõik lasin Maalil teha. Aga iga magusama suutäie hoidjin ma sulle. Ja nüüd kus Mlika päranduse lugu nii toredasti meile — ee — s. t. sulle kukkus. . .

Kati (imestanult). Aga kes on siis õieti härra Mlika pärija?

Raudpea. Bagana pihta — sina, Kati-kene, sina tüdruk!

Kati (wahib teda totrana). Mina?! Mlika pärija?! Mu jumal — kas see kindel on?

Raudpea. Kindel nagu aamen kirikus!

Kati. Milline rõõm — milline — oi, ma tunnen et lähen segaseks peast. Kus on Ants, kus on Ants, ma pean silmapilk sellest temale kõnelema!

Raudpea (ärritub). Mis? Bagana pihta, mis on sul piistmist Antsuga, selle sulase laiskworstiga?! Kuule, Kati, ma arwan koguni, et sul temaga. . .

Kati. Kus ta on, kus ta on, ma pean talle seda silmapilk üttelema!

Raudpea. Mis, ja tahad oma suurt rõõmu selle sulasetolaga jagada?! Ja mitte minuga? On see siis sinu tänu mulle kõige hea eest, mida sulle olen teind, Kati-kene?! Lapsepõlwest peale olen ma sind kaswatand ja hellitand isa ja ema eest, olen jagand kõik su mured ja rõõmud ja nüüd korraga — jätad ja minu kus see ja teine — selle tohmani sulase pärast. Sina rumal

Katífene — mitte sind ennast ei taha nad sedawõrt, kui su pärandust. Aga mina ise — ma kinnitan sulle. . .

Kati. Onufene, ma ei mõtlegi ju midagi sarnast, et sind nüüd üksi jätta, kuid ma pean silmapilk Antsuga kõnelema, silmapilk onu! (Joosef õhetudes majja.)

Raudpea. No mis sa ütled selle julase kohta! (Miks hüüab ta seljataha.) Ise nagu kulund kaloss, aga tüdrukule ta meeldib! Kurat võtaks! Niiugune raibe! No oodaku ta, küll ma talle rojule weel tuuled alla teen! (Tahab majja minna.)

Milik (haarab tal sabast kinni). Bidage peremees!

Raudpea (ehmub). Ah! (Militat nähes kogub end, sülgab kolm korda, siis kõrwale). Deh, mina arwasin politsei olewat! (Tigedalt Militale.) Sina Iontrus — kuidas sa julged oma peremehega nii ümber käia, mis?

Milik. Oled sa peremees wõi kes tahes, aga kolki sa saad, kui mind kulund kalossiks nimetad. Selle aga hoian ma teiseks korraks. Nüüd aga ütle mulle peremees, mida sa Katist tahad, mida need linnawurled siit otsivad?! . . .

Raudpea. Tohoo! Kust sa poiss küll selle julguse võtad — minuga nõnda karjuda. Kuule, ma ütlen sulle heaga. . .

Milik. Aga mina ütlen kurjaga, et jätke Kati preili rahule. Kui need poolnarrid linnakõsilased Katist eemale ei kao, siis kargab mu elu jumala eest täis. Ma ei küsi siis seda ei teist, ma kolgin nad kõige täiega Õtsatalust minema. Mõistad?

Raudpea (üllatatumt). Tohoo? Tohoo? Kolgid minema?! (Kõrwale.) Tema kolgib minema! Minu wõistlejad! No see on alles tore! (Militale.) Kuule päris õige, Ants poeg! Tee õige linnasakstele sõit selga! (Kõrwale). Ja pärast teeme sinu endale kah, siis on jällegi rahu majas ja Kati minu oma!

Ullik. Kuradi pihhta, nad peawad alles nägema kuidas nad. . . Saada mu rusikate ette need närufaelad!

Raudpea. Seda ma teen, Ants. Silmapilk! Silmapilk! Sinu heaks olen ma nõus kõik tegema! (Kõrwale.) Las klobiwad üksteist, siis olen mina ikka see ainuke kuff Dtsatalu õrrel! Ehehee! (Kaob naerdes majja.)

Ullik (üksi). Selle rentniku lasen ma wiibimata lahti. Niisugune togu inimese asemel! Ja sõpru ei tunne ma tänasest päewast ühtegi. Mul ei ole niisuguseid sõpru tarwis. Eh, kuradi pihhta, nüüd aga kihwatab mu süda sees. Saagu nüüd wõi sandim, aga kauem ma enam seda neetud mängu ei kannata. Kes mulle kätte satub, selle teen ma pihuks ja põrmuks! (Ära.)

Kati (tuleb aiaft wasakult). Ma ei leia kusagilt härra Ullikat. Ja need linnasaksjad ei jäta mind rahule, jooksewad mulle nagu kujukad järele. Nüüd pistsin ma nende eest jooksu, saab ometi natuke hingata!

Loor (tuleb majast). Na — sääl ongi see wastik tüdruk! (Katile.) Kas ma tohin teilt midagi küsida, preili Kati?

Kati. Palun, miks mitte, ma wistan heameelega.

Loor. Kuidas tuli härra Ullik selle peale, et oma waranduse just teile pärandas?

Kati. Me tunneme teineteist juba lapsest saati.

Loor (wihaselt). Te olete päranduse petja, muud midagi!

Kati (üllatuselt sõnatu). Aga proua!

Loor. Äрге ärritage mind weel rohkem, muidu wõib weel midagi sündida. Niisugune külamatsakas segab end meie kihluste wahela ja warastab minult päranduse. Ma wihkan teid!

Kati. Aga proua. . .

Loor. Pidage parem oma suu. Kus on härra notar?

Kati. Ma ei tea.

Loor. Wõi olete selle kah juba enese järele jooksmas pannud. Urge lootke — küll ma ta üles leian. Ma muudan veel testamendi ümber, seda peate nägema. Mitte sentigi ei pea te nägema! (Wihajelt ära majja.)

Kati. Nagu oleks see kõik minu süü. Mis minagi sinna wõiksin parata. Ah — (kurwalt) mulle ei tee terwe see warandus enam mingit rõõmu! (Paus.)

Alli (on aiast taha, Katile märkamatult sisse hüüend). Kati! Kati!

Kati (ehmub ja pöörab ümber). Ah see olete teie, härra Alli. Ometi kord. Ma otsisin teid igalt poolt asjatult.

Alli (õnnelikult). Sina otsisid mind?!

Kati. Ja muidugi. Ma tahtsin teile nimelt öelda, härra Alli, et see teie poolt väga mõistlik oli, et te oma waranduse mulle pärandasite. Mul on nimelt üks tore plaan!

Alli. Väga armas mulle, kui sa minu toimingut meeldiwaks nimetad. Igatahes tahtsin ma sulle head teha, sul läheb ju nüüd nii palju raha tarwis. . .

Kati. Kuidas nii?

Alli. Aga see austajate hulk!

Kati. Ma wilistan nende peale!

Alli. Kuid need koshjad on ju kõik mehed paremates aastates. . . Ah, Kati, kas sa siis muud oma pärandusega teha ei oska, kui ainult abielluda?!

Kati. Aga kes teile ütles, härra Alli, et mina abielluda kawatsen?

Alli. Ma kuulsin midagi sarnast. Sa kõnelesid mingisugusest toredast plaanist.

Kati. Muidugi on mul üks tore plaan. Ma wõtan teie wara, müün teie majad maha, panen kõik wäärtpaberid ja dokumendid ümbrikusse ja saadan teile Lätimaale järele. Teil peab seal hea elu olema, seda ma ütlen teile ja see on minu plaan.

Allik (äkki rõõmsalt). Kati! Katiene — kas sa tõesti seda tahad teha? (Äkki tõsisemalt). Aga kellega sa abiellud?

Kati. Mitte kellegiga.

Allik. Sulle ei meeldi siis keegi siin majas?

Kati. Kas mulle meeldib. . . (Waitib häbelikult.) Tõtt öelda — teie ei märka küll nii mõndagi, mis teie ümber sünnib.

Allik. Midagi tahaksin ma küll nii heameelega märgata, aga —

Kati (kelmitalt). Mida siis nimelt, näituseks?

Allik (rõõmsa ärevusega). Do — ma näeksin meeldi südant, mis mulle tujukub, ma märkaksin armastawat pilku, aga. . . (Elumajast kuulduv sammude müdinat ja ärevaid hääli. Mõlemad kuulastawad.) Mis see siis on? (Taipab.) Uhaa! Seal need kaabakad tulewadki! No tulgu! (Vähe wihaseks, wistab kuue seljast, käärib waruseid.) Aga nad nüüd saawad alles keretäied.

Kati (üllatatult). Mis see siis on? Härra Allik, mis on siis teiega?

Kesa ja Wõsa (tulewad lärmitsedes majast, neile järgneb notar, ametlik ja waigistaw).

Kesa (Alikat nähes). Siin sa oledki. Mis mees sa õige oled, et meid siit wälja wijata tahad, mis?

Wõsa. Niisugune sulasenäru! Meid meie omast talust wälja wistamas! Me sulle näitame! (Tulewad ligemale.)

Allik. Hoidke aga eemale! (Unustab enese, tema hääles ja liigutustis tundub endine Allik.) Kui ma oma rusikad tööle panen, siis pekstan teid weel tühjemaks, kui te praegu olete!

Kesa ja Wõsa (on talle kahelt poolt liginend. Ugab wõitlus. Allik on tugew ja linnamehed on ta käes nagu udusuled).

Kati. Taewas hoidku! Appi!

Notar (on astund tagaplaanil pingile). Rahu, härra-

sed! Silentsikum paralentum! Mina notar notarius ja kõrge kohus käsen teid. . . (Kesa lendab wastu pinki, notar põgeneb teisale.) Silentsikum! Paralentum! (Wihajelt.) Notar notarius ja kõrge kohus. . . mina käsen teid juris junikum. . .

Kesa (on wõitluses haarand Allika pea taenlasse. Talle jääb pihku Allika walehabe ühes parutaga. Jääb Allikat pärani silmil wahtima). Haa!!!

Kati (ehmunult). Taewas hoidku! Mis nüüd?!

Wõsa. Mis? Helde looja — see on Allik!

Notar (õnatu). Paralentum! Allikum rediwiwus!

Kesa. Allik — sõber?

Wõsa. Sa elad?

Allik. Jah, elan küll, „kallid sõbrad!“ (Tabab paruta ja habeme oma kätte ja pistab püksitasku.)

Kesa. Waata — see on ju — anna andeks. . .

Wõsa. Me ei teadnud aimatagi, et see sina oled, et sa weel — armas sõber. . .

Allik. Ah jätke kord juba! Oma meelitused jätke parem ütlemata, mind teie nendega enam ei wõida. Siit peale tahan ma waitjelt, sõpradeta elada, ma tahan. . .

Notar. Waitjelt küll, aga wanglas! Paralentum arestantikum!

Allik. Kuidas? Teie arwate siis, et. . .

Notar. No muidugi. Teie olete ju roimar roimarius puuseppus Hamerikus. Mina, notar notarius ja kõrge kohus — arreteerin teid!

Allik. Puusepp Haamer uppus õnnetult, mina tema surmas süüdi ei ole!

Notar. Teie testamentumi wiimane paragraafum ütleb nõnda. . . „wõib olla, et ma homme uppumise surma leian“. . . Paralentum! Sellest järeldab seadus, et kuritöö on ettekawatsetud ja kuulub raske karistuse alla.

Allik (endamisi). Seda tegin ma tõesti rumalasti! Selle peale ma ei mõtelnudki! (Tasa.) Katikene, ma olen kadund!

Notar (hüüab aeda). Hei peremees! Raudpea! Seda meest peab hoolega silmas pidama! Mehed us-tele ja wärawatele wahti, paralentum, arestantikum!

Allik (hirmunult). Mis nüüd küll teha, mis nüüd küll teha?!

Notar. Teie ise wastutate selle eest, kui roimar põgenema peaseb.

Kati (tasa Allikale). Olge mureta, küll ma teie eest seisn. Raudpea peab teid põgeneda aitama.

Notar. Teie ei pease kusagile! Küll mina juba selle eest hea seisn! (Teiste poole.) Lähme härrased, ma pean selle härra arreteerimise paberid korda seadma! (Alrika poole.) Me näeme weel, härra Allik. Läfi härrad! (Majja ära, Kesa ja Wõsa talle järele.)

Kati (kaastundlikult). Waene härra Allik!

Allik (endamisi). Minuga on kõik läbi! Alles ma olin nii õnnelik, et lugedagi ei osand, mitmendas taewas ma wiibisin, aga ühe silmapilguga muutus kõik ja nüüd ootab mind wangle.

Kati. Aga härra Allik — olge aga üsna mureta, ma hoolitsen ise, et teie põgenema peaseksite. Waadake, peitke end seniks sinna aita, kuni ma põgenemiseks kõik korda sean.

Allik. Sa oled tõesti suurepärane tüdruk, Kati. Ma wannun sulle, et kui ma seekord nüüd weel peasen siis. . .

Kati. Jätke nüüd wanded, härra Allik. Peituge ruttu, muidu juhtub ehk keegi weel tulema. Mina aga lähen küsin Raudpealt nõu, mis teha. Ma tulen kohe jälle! (Ära wajakule aeda.)

Allik. Nüüd ruttu peitu! Ma pean peaseema, juba selle tüdruku pärast. (Awab aida ukse.) Seal sees

on päris pime ja õudne. Ma olen wiimastel päewadel päris argpüksiks jäänd. Aga tulgu wõi hullem! (Awab ukse, et sisse astuda.)

Loor (samal momendil sisetub paremalt aiaft ja jääb kiwistanult seisma, ehmunult). Ah!

Allik (taganeb hirmunult). See on tema! Heldene taewas — minu hufatus. Minu pruut!

Loor (tuleb talle rõõmust särades järele). On see ilmsi? Tohin ma oma silmi uskuda? Armsam, mu ainus, ja elad?!... (Puudutab teda õrnalt, et ta olemises weenduda.)

Allik (fõrwale). Maa — awa ennast! Neela mind ära!

Loor. Sa ei uppund siis, kallim?! Madu! (Langeb ta käte wahlele.) Mäherdune taewalik õnn!

Allik (fõrwale). Hirmsam kui põrgutuli!

Loor. Do, kui õnnelik ma olen, et sind jälle leidsin, mu kadund õnn. Aga — (tõsisemalt) kuidas wõisid sa nii süd ametu olla ja mind oma testamendis nimetamata jätta.

Allik. Esiteks ei olnud mul aega enne wettekukumist enam kirjutuslaua juure minna ja teiseks — ma ei uppunudki ju.

Loor. Aga meie kõik uskusime seda!

Allik. Aga mina ütlen, et kui ma weel kord surren, siis teen ma hoopis teistsuguse testamendi, seda peate kõik tunda saama.

Loor. Ah, jätame nüüd selle jutu! Mõtleme nüüd jälle nägemisele peale surma.

Allik. Hilja, sellest ei oleks enam mingisugust kasu.

Loor (ehmub). Kuidas?

Allik. Ma olen ju roimar! Mind aetakse taga. Mind pannakse raudu ja saadetakse eluks ajaks sunnitööle.

Loor. Kuidas?! Galastaja taewas!

Allik. Nad wõiwad igal jilmapilgul tulla! Ei,

lase mind! Ma pean põgenema! Ära siit! (Kargab ruttu aita. Samal momendil kostub aidast kahelordne hirmukarjatus.)
 Ah!!

Saamer (aidas). Ah!

Allik (põgeneb hirmunult aidast välja). Appi! Kodu-
 käijad! Waimud!

Loor (jääb awasuul seisma). Mis oli? Mis juhtus?

Allik. Waimud! Kadund puusepp Saamri waim!
 Ta tuli mu poole! Ta waatas mulle otša oma kus-
 tund silmadega. (Katab silmad.) Hirmus!

Loor. Ma hakkas kartma!

Allik. Ma ei pease kusagile, isegi saatus on mu
 wastu.

Saamer (pistab aidast pea välja. Ta on väga hirmund
 näoga, lina ümber mähitud, millest paistab waid nägu. Waatab
 kartlikult ringi.)

Allik (märkab teda). Näed, näed — seal on ta
 jällegi! Waim! Seal on ta jällegi!

Loor (waatab aida poole, kiljatab heledalt ja pistab
 wasatule jooksu.) Appi! Waimud! Tondid! Na-aaa!

Saamer (tõmbub kiiresti aita tagasi).

Allik. Ah, kuidas see hirmutis mu were keema
 pani! Mu jalad päris wärisewad all! Aga ei! Pole
 aega wärisemiseks. Nüüd on kõik kaalul! Tagaajajad
 wõiwad igal hetkel tulla. (Vigineb aida ussele.) Minult jul-
 gust! Rao mu silme eest, wiirastus! (Tahab aita astuda,
 kuid samal hetkel pistab Saamer jälle pea välja. Mehed kiljah-
 tawad. Saamer tõmbub aita tagasi, Allik jookseb õuele tagasi,
 wajub nõrgana pingile kokku.) Ei, ma ei suuda enam!
 Seal oli ta jälle. Niisuguste hirmsate silmadega waatas
 ta mulle otša, et mu suur warwaski wärisema hakkas.
 Ma ei jaksa, ma ei pease kusagile! (Wajub kätte najale.)

Häaled (paremal juubeldades). Hurra! See on wast
 juhtumine! Hurra! Elagu peremees! Elagu härra
 Allik!

Allik (üllatunult). Kuidas?! Nad lasewad mind elada? Mis on siis juhtund? Mina pean elama? — Ma ei saa ju, mind ei lasta ju, olen roimar. Urge tšendage seal rumalad eeslid, mul pole aega elada, ma olen surnud!

Raudpea, Kati, Kesa, Wõsa, notar, Voor, ja mõned sulased (tulewad juubeldades wasakult. Eesotšas Raudpea, Kati, Voor ja sulased, kes wäga rõõmsad. Kesa, Wõsa ja notar tulewad sabas. Kesa ja Wõsa löödud ning mu-relitüd, notar amellit ja asjalit.)

Kõik. Elagu härra Allik, elagu peremees!

Raudpea. Di missugune õnn, missugune juhus!

Kati (osutab Allikat). Näete — seal ta ongi! — Seda rõõmu, peremees!

Raudpea. Ma lähen rõõmu pärast päris segaseks peast. Di seda Dtsatalu õnneuputust küll!

Voor. Armas kallis Madu, mu ainuke õnn siin maapeal! . . . (Sigineb talle awakätel.)

Sulased. Elagu peremees!

Allik (mõistmatult). Velge mulle ometi, armsad inimesed, mis te ometi juubeldate. Walmistab see teile siis nii suurt rõõmu, et mind warsti sunnitööle wõi puuoksja. . .

Raudpea (wahete). Sunnitööle?! Eh, kes wiib teid sunnitööle, peremees! Seda tahan ma teada!

Notar (astub wahete). Pidage, pidage, härrased! Ma näen, siin ei peeta enam ei sõna ega teoga seadusest lugu, paralentum sintetikum! Ma keelan selle kära ja (Alrika poole) arreteerin teid seaduse nimel weel kord.

Raudpea. Olete hull, meie peremees on süütu kui ingel! Puhtam kui kõige puhtam puhas puhtus!

Notar. No nüüd olen ma aga uudishimulik!

Allik. Kuidas?

Sulased (läbisegi). Kõnele, Raudpea, kõnele!

Raudpea (seatub torda). Silmapilk! Palun rahu! Lugu on nimelt niijugune. Ma tõendan teile silmapilk, et peremees Allik ei ole roimar.

Notar. Kuidas ei ole. Puusepp Haamer on surnud ja selle juure ka jääb, mingi wõi maailm hukka!

Haamer (kes sündmust ja kõnet aralt aidaukse wahelt kuulab, tuleb nüüd wälja, lina endiselt ümber, walgetes aluspükstes). Kes teile ütles, et ma surnud olen?

Kõik (ehmuwad). Mis? See on Haamer... Haamer elab? Ta ei ole surnud?

Notar. Aga kuidas? Teie kuub oli ju jões, pajupõõsas!

Haamer. Miks ta ei pidand olema, kui ma ta ise sinna panin! Ma tahtsin teid walearwamisele wiia ja ise põgeneda, aga — ei, ma ei saa. Wangistage mind, aga ma ei saa südamepiinadele wastu seista.

Allik (ligineb talle). Kuradi pihta — see oled sina Haamer — ja elad?! Päris tõesti?

Loor (kõrwale). Esjube, see on ju minu esimene mees. Nüüd ruttu minema, muidu wõib weel halvasti minna! (Kaob wajakule aida ära.)

Haamer (imestades). Härra Allik?! Kuradi pihta! Härra Allik! (Hüppab rõõmuhoos). Allik, Allik! Teie elate! Siis ei lähe me ju kumbki sunnitööle!

Allik. Ja ei ole kumbki roimarid! Tule mu kaenlasse, mu kaasuppuja! (Raputawad teineteise käsi ja keerutawad üksteist ringi.)

Notar (pahajelt). Kuidas?

Raudpea. Wat nõnda, kõrge kohus. Asi on klaar!

Notar. Paralentum pärdikum — siis ei ole ju keegi surnud! (Kõigile.) Wõi on keegi surnud? Ei ole? Roima ei ole ja kohus on rahuldatud. Punttikum.

Kesa (läheneb ülliloomulitu lahtusega). Kallis sõber!

Wõsa (samuti). Armas weli!

Kesa. Sa ei ole ju meie peale pahane.

Wõsa. Ja andestad meile. Wõi tahad sa oma paremate sõprade südamlikud õnnesoovid tagasi lükata?

Allik (meelitawalt). Oh ei, oh, ei, teie wõite mind wäga ja wäga õnnelikuks teha, kallid sõbrad. Minult üks wäike heategu mu armsjad.

Kesa ja Wõsa (ettepoole tungides). Ülle siis kuidas? Kuidas? Missugune?

Allik (meelimagusa lahtusega). Kui ma teie warjugi enam siin Otsatalus ei näe, kõriloitajad!

Sulased. See on õige, peremees! Kasigu linna! Seal on nende koht!

Raudpea. Tga roju oma koju! Mehe sõna!

Kesa ja Wõsa (pöörduwad nukralt kõrwale).

Notar. Ühesõnaga ladinakeeles: testamentum Allikum on tagumendikum!

Allik. Ja sulle, mu kallis Haamer, ei ole ma tänasest päewast enam wõistleja. Ma loobun wabahtlikult proua Voorist ja sa wõid temaga õnnelik olla. Kaasawara on minu poolt!

Haamer. On teie poolt?

Allik. Siin mu käsi selle peale.

Haamer. Wõtan selle kaasawara südamliku tänuga wastu. Aga selle eest ostan ma endale linna ühe puusepaäri. Lese Voori eest ma tänan teid weel südamlikumalt. Minu Maie on mulle kadund ja igaweseks unustatud!

Raudpea. Mehe jutt!

Allik. Aga minuga on lugu hoopis teistmoodi. Minu armastus ärkas käsitäes Otsatalu õnneputusega. Ja — mina kawatšen hakata naisemeheks! Mis sa nüüd ütled, Raudpea?!

Raudpea (endiselt). Mehe jutt!

Sulased (täbisegi.) See on tore, peremees! Seda me kiidame!

Allik. Nüüd alles märkan ma, mis mul seni

puudus. Täna, leidsin ma ta! Ja nüüd ei puudu mul
 Dtsfatalus enam midagi! Katikene! (Uwab käd.)

Kati (kes seni oli teadmatuses tema kõrwal seisnud, tor-
 mab ta kaenlasse). Madukene!

Raudpea ja sulased (teewad imestusest suured silmad).

Kesa, Bõsa ja notar (moodustawad tagaplaanil
 omaette, weel rohkem imestand truppi).

Miiik (Katile). Siin, Katikene, seisab su armasta-
 tud, kihlatud, uppund ja jälle ülesse ärgand peigmees.
 (Teistele.) Ja siin minu mõrsja, mu armas wäike Kati!

Raudpea. Wälk ja pauk! Poihid, mis te wahite!
 Elagu Dtsfatalu õnneuputus! Kihendage elagu!

Kõik (tooris). Elagu pruutpaar!

E s r i e.

Lõpp.

Heino Anto

Bärtli peremehe surm

Näidend 4 waatuses

Tegelased: 6 meest, 4 naist

L a w a : taluõu, heinamaa, talutuba

„Bärtli peremehe surm“, warem tuntud päälkirja all „Sumala õnnistus“ on sügawhingeline lawateos meie külarahwa elust. Üheltpoolt wanaperemehe Mihkli walutawad patuhaawad, teisalt ta poja Juhani surmisel olewa tiisikusehaige traagika noore naise pärast, kes armuwahelordi peab teisega ja kolmandaks talutütre armastus sulase Toomase wastu — see on traagiline kolmnurk, mis wäga suuri wõimalusi pakub näitlejaile, publikus aga loob põnewa, ootawa naudingumulje.

Heino Anto on tunnustatud nimi ja tema näidendid, ka seegi, on rahulikud, woolawad ja wäga rahwapäraseid. Loodetawasti on „Bärtli peremehe surm“ hääks palaks meie wäikelawadele.

Meri on süüdi...

Näidend 4 vaatuses

V. Rätsepa järelle oludekohastand P. Luide

Tegelased: 4 meest, 2 naist

Lava: sadamakõrts, kajut

Vana merimees Krist saab oma ainsa tütreaga 15-aastase lahusoleku järelle kokku. Ta ootab teda kui päikesekiirt oma vanaduse hallile taevale, kuid saabub — läbipõlend, murtud tänavanaine! Ent meri määrab saatused: ta tütar õpib esimest korda elus armastama. On see nüüd juba hilja? Kuidas vastab sellele armastatu, kui talle avastub must minevik? Kas leidub õnne marusel merel, matvas hallis udus?

Ainult meri üksi teab, kuhu viivad nende inimeste teed...

See on sügavhingeline ja mõjuv näidend, mis oma lihtsa seadelduse, vähese tegelaste arvu ja põneva sisuga vähe nõuab, kuid seda rohkem pakub.

453.439

suures valikus tarvilikke peotarbeid soovitab

Tavet Mutsu Teatrikirjastus-äri

Vene tänav 6

Pääsetäheraamatud. Erilise päälkirjadega eeskavale ja tantsule, trükitud mitmetvärvilise paberile ja köidetud raamatuks à 50 piletit. Aedpidudele — eripääsetähed.

Plakatid. Paigutamiseks seltsimajade seintele, ustele jne. juhatusteks ja korrahoidmiseks.

Lavaülesvõtted. Suuremates teatrites lavastatud näidenditest. Pakuvad tarvilikke näpunäiteid lava, dekoratsiooni, krimmi kui ka kostüümide suhtes.

Amorpostkaardid. Krupitud vastavalt tellija soovidele, eraldi ka laste- ja noorsoo pidudeks.

Riidehoiu-numbrid. Kahesugused: kinnitamiseks nagile ja andmiseks publikule. Praktilised, vastupidavad.

Kontrad. Valmistatud vastupidavast papp-kartongist vaheaegadel pidusaalist välja- ja sissepääsuks. Juhatare liikmetele ja tegelastele erilised kontrad-pääsmed.

Konfetid, serpentiinid. Konfettidele on valmistatud illustreeritud kotikesed.

Mingid. Näitelava-puuder, huulte ja kulmupulgad, põhivärvid, ninakitt, habemekleep, vaseliin jne.

Peokuulutused — ilustatud vastavalt kaitseliidu, tuletõrje-, haridus-, noorsoo-, raamatukogu jne. seltsidele. Trükitud kuulutus võib kohapäl täiendada seltsi nimega ja eeskavaga. Nimelised kuulutused valmistame ühe päevaga.

Harjutuste kavu. Koostatud kahe nädala ja ühe kuu jaoks. Vajalikud igale seltsile.

TAVET MUTSU

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

Z-227869